

# TURNUL DE VEGHERE

Vestitorul  
Imperialei lui Jehova

Și vor sti că eu sunt Jehovă

Ezechieel 35:15

ANUL XXV

1947

Nr. 18

## CONTINUTUL

Inspirație . . . . .	275
Bărbați inspirați . . . . .	276
Cum a fost inspirată Biblia . . . . .	278
Cu privire la Scripturile creștine	280
Scrierile grecești insuflate divin	281
Astăzi nu există o astfel de inspirație . . . . .	283
Veselie neîngreunată în Australia	284
Amăgiți . . . . .	285
Motive pentru speranță învierii . . . . .	286
„O înviere mai bună“ . . . . .	287
Texte și comentarii . . . . .	288

## TURNUL DE VEGHERE

*Apare bilunar în Editura***ASOCIAȚIEI MARTOBII LUI IEHOVA DIN ROMÂNIA**

Persoană juridică morală

București 2, Str. Basarabia No. 38

*Redactată și publicată de către:*WATCH TOWER BIBLICAL AND TRACT SOCIETY  
117, Adams Street — Brooklyn 1, N. Y., U. S. A.

Funcționari:

N. H. KNORR, *Președinte*GRANT SUITER, *Secretar*

(Urmare din pag. 2xs)

**24 Decembrie***Aripile intinse ale Domnului vor acoperi fară dela un capăt până la celălalt; căci „Dumnezeu este cu noi”. Isa. 8:8, Moffatt.*

Ca doară pentru aceea că lehova în acest timp critic va fi cu poporul Său de pe pământ, El a săcăt să se dea numele *Emanuel*, în mod profetic, Fiului Său ușor născut, Christos Isus, care este moștenitorul legământului împărătiei care va dura vînic. (Isa. 7:14; Mat. 1:23) *Emanuel* însemnează *Dumnezeu este cu noi*, adică Dumnezeu care a dat Fiul Său, Christos Isus, dreptul în legământul împărătiei, va fi în acest timp critic cu poporul Său. El va sta penru ei și-i va ocroti prin puterea Sa, pe care o exercită Regele Său pentru El, al cărui nume *Emanuel*, ne dă asigurarea că noi avem un sprinț în Dumnezeu, și că ne va ocroti. Toți care se află în țara lui Emanuel, prin faptul că-i sunt devotați necondiționat și îl servesc, de aceea nu trebuie să se temă, în timp ce văd apropiindu-se Armagedonul. El nu se vor indoi de aceea, care parte câștgă; pe tracă ei strigă: „Dumnezeu este cu noi”. — W. 15.10.

**25 Decembrie***Toți paznicii tăi strigă de veselie într-o cântare de triumf, căci ochi în ochi văd pe Cel Vîntoric cum se întoarce în Sion. Izbuință în cântece de laudă, dărâmături ale Ierusalimului; — Isa. 52:8, 9, Moffatt*

Membrii credincioși ai rămaștei sunt paznicii, cari au ișteles cântarea dela solul drăgălaș al lui lehova. După ce le-au fost descoperite aceste adevăruri dela 1919, din cuvântul lui Dumnezeu, ei n'au rămas mulți. Ca și cum ar fi văzut pe lehova ochi în ochi, ei știu că El a restornicit Sionul prin eliberarea părții sale pământești, văzută. După ce Dumnezeu Domnul a adresat chemarea către ei de a fi martorii și vestitorii Săi, El i-a trimis peste întreg pământul locuit să propovăduiască evanghelia împărătiei și să facă pe oameni să asculte vestea. Ceea ce a fost odată din organizațunea Sa văzută, pământescă, pustiut în dărămători, a izbucnit în cântări de laudă a lui Dumnezeu printre toate națiunile, prin faptul că martorii Săi vestesc vestea bună pretutindeni. El au fost măngâiați și înveseliți. W. 1. 2.

**26 Decembrie***Cine capătă înțelepciune (o inimă), își lubește sufletul; cine păstrează pricoperea, găsește fericitrea. — Prov. 19:8.*

Cine se consacrează lui Dumnezeu va arăta dacă este pricop și înțelept, și anume prin aceea la ce țineste cugetarea și năzünțele sale. Cel înțelept și pricoput se va întoarce dela o preotice religiuni, care a refuzat cunoștință, va căuta cuvântul lui Dumnezeu și va asculta vestea Sa. „O inimă pricopută dobândește știință, și urechea celor înțelepți cauță știință”. (Prov. 18:15) El se umilește și ascultă de cuvântul lui Dumnezeu, care i-zice: „Pleacă-ți urechea, și ascultă cuvințele înțelepților, și, îs învățătura mea în inimă. Deschide-ți inima la învățătură, și urechile la cuvintele științei”. (Prov. 22:17; 23:12). Dacă el cantă astfel după o inimă umplută cu cunoștință, o cunoștință care descoperă înțelepciunea lui Dumnezeu, atunci aceasta va fi pentru el spre binecuvântarea pentru totdeauna. — W. 1. 1.

**27 Decembrie***Bucuria în lehova este fără voastră. — Neemsta 8:10, trad. amer.*

Dacă suntem închinători curați și fără pată, neîntinăți de lume, ne păzim de aceea să aducem ocară pe numele lui lehova. Atunci facem cinste numelui pe care îl partăm, și luăm parte cu bacurie la îndreptățirea Sa. Această bucurie stăpânește prințul nostru și am relat din nou și am reînsuflat închinarea lui lehova. Ea stăpânește prințul nostru și este permis să luăm parte la serviciul Său și să îndreptățim împreună numele Său slăvit. A ne bucura de El înseamnă pentru noi putere de a stări acum ca martorii Săi în serviciul Său. Necredincioșii procură nici pace și nici bu-

curie, ci cauzează numai conturbări, și anume lăuntrice la cel necredincios, și între aceia cu cari este legat. Pentru a ne păstra ca închinători ai lui lehova în zilele din urmă ale acestei lumii năpătăți de ea, trebuie deci să ne consacram închinările și serviciul lui lehova și să înătărăm că apartine organizaționii dușmanului. Ocrotire și siguranță, găsim în aceea că rămâne activi în lucrarea poruncită de Dumnezeu, adică în propovăduirea acestei evanghelii a împărăției. — W. 1. 9.

**28 Decembrie***Adevărul lui lehova fine în vest. Lăudați pe lehova! (Aleluia). Ps. 117:2, trad. amer.*

Aceasta este o expresiune a triumfului, o confirmare a versetului 1 al Psalmului 117 se va adeveri, și multă din toate națiunile și popoarele vor urma chemarea de a lăuda de lehova. Capitolul al nouăsprezecelea ale ultimei cărți a Bibliei, arată că acest Albia păteșnic va fi din mai departe, din cauza biruinței adevărățui lui lehova asupra sistemului babilonic al greșelii, de către o mare multime de oameni dintre toate națiunile și popoarele. (Apor. 10:1-6) Corului de aliuia, care răsună acum în toate părțile lumii, trebuie să i se dea de către aceia, cari cred că lehova Dumnezeu este adevărat, o mai mare putere și largire. Tot mai mult apare adevărul Său într-un contrast mare între această lume și elementele Sale stăpânoare. Se cuvine, deși, pentru toți Martorii lui lehova să transmită chemarea cu mai multă energie și zel, decât oricând înainte, către toate națiunile și popoarele de a lăuda pe lehova. — W. 15. 12.

**29 Decembrie***Te trimit ca să te deschizi ochii, să te întoarcă dela întuneric la lumină, și de sub puterea lui Satan la Dumnezeu; și să primeșcă, prin credința în Mine, tertare de păcate și moștenirea impreună cu cei sfinți — Fecpt. 26:17, 18.*

Lumina care strălucește din cuvântul lui Dumnezeu, trebuie să aibă ca rezultat ca păgânii cu credință să fie despărțiti de organizațunea întunecată, stăpânită de Satan și să fie străși la lehova Dumnezeu. Spre a-i face să fie primiți de El, credința lor în sângele lui Christos a condus la aceea, că au fost curățați și au fost purificați prin jertfa lui Dumnezeu a păcatelor. El au devenit membri ai bisericicii, cari „sunt sfinți prin jertfa adusă o singură dată pentru totdeauna a trupului lui Isus Christos”. Prinții procedarea de sfântire să progreseze, ei au trebuit să practice în continuu credință în Dumnezeu și Christos și cuvântul divin. Baza credinței este, firește, cunoștință, și anume o cunoștință a cuvântului divin. — W. 15. 3.

**30 Decembrie***Păstrați unitrea Duhului. — Efes. 4:3*

Biblia nu este o carte care cauzează desbințiri, pentru că ea este dela început până la sfârșit armonică și este de acord cu sine însăși, în toate scrierile sale canonice. Lucrul despărțitor între religioșii catolici și protestanți al creștinătății, sunt tradițiunile religioase, pe care le urmează. Adevărul Bibliei este o putere unitoare. După Isus s'a rugat: „Sfințește-i prin adevărul Tău: Cuvântul Tău este adevărul”. El s'a rugat în continuu că toți credincioșii, sătăcăciunii cari l-au urmat atunci, că și aceia cari vor mai crede în El să fie una, cum El și Tatăl Său ceresc una sunt. (Ioan 17:17-23) Acum trebuie să se ajungă la această unitate creștină, acum la sfârșitul lumii. Unitatea a fost realizată de către Martorii lui lehova, cari mai înainte s'au aflat înăuntru și în afara multor organizații religioase și acum, indiferent de neunirea lor religioasă de mal de mult, sunt uniți în serviciul lui Dumnezeu. — W. 1. 11.

**31 Decembrie***După aceea, am auzit în cer ca un glas puternic de glosă multă, care zicea: Allula A Domnului, Dumnezelut noastră, este mântuirea, slava, cinstea și puterea! — Apoc. 19:1.*

Allula se compune din două cuvinte ebraice și însemnează: „Lăudați pe Iah (sau lehova)“. În mod potrivit întrebăm noi acum cu privire la multimea mare din cer: Dacă strigă Allula și dacă tributul cuvenit Celui ce săde pe tronul universului, ai cui marteri sunt atunci? Si că al cui martor s'a socotit apostolul creștin, Ioan, care a scris acest raport? Răscunsul trebuie să sună: ca martorul lui Iah sau al lui lehova. Întrucât această vedenie „Allula“ își găsește astăzi aplicare, toți creștinii, cari doresc să fie deosebiți de către acesta numitul creștinism, prin faptul că sunt cunoscuți ca „martorii lui lehova“, să nu se rușine să fie numiți aşa. Să continuă fără jenă să pășească față de aceia cari le combat dreptul de a se mai numi „Martorii lui lehova“ și să mărturisească mai departe despre numele Său. — W. 15. 11.

## I N S P I R A T I U N E

„Toată Scriptura este inspirată de Dumnezeu și de folos pentru învățatură, pentru mustare, pentru îndreptare și pentru castitate morală, pentru a face pe omul lui Dumnezeu destoinic și pentru a-l echipa la orice lucrare bună”. — 2 Tim. 3:16, 17, Moffatt.

IHOVA Dumnezeu poate crea un univers văzut, și îl potruse să nu poată face și o carte? Prin aceasta noi înțelegem mai mult decât numai aşa numita „carte a naturii”, în care au studiat și au căutat să citească oamenii de știință și secolelor trecute făcând prin aceasta în anumit progres, așa încât noi astăzi am ajuns „era atomilor”. Cu expresiunea *carte* se înțelege una care este scrisă în literalele alfabetului și ale cărei cuvinte pot fi citite și rostite de persoane cu destulă instrucțune scolară. Omul, o creațură a lui Iehova, a lui Dumnezeu, a scris și a făcut milioane de cărți, în peste o mie de limbi. Să nu fi putut face atunci Creatorul omului, care l-a înzestrat cu acest imbold și această capacitate să facă cărți, o carte mai bună decât cea mai bună făcută vreodată de oameni, o carte a cărților? Răspunsul este atât de invaderat, încât întrebarea poate să sună nechisă: și noi o punem însă, pentru că în era noastră a atomilor există milioane de oameni, că se îndoiesc sau chiar cădăuiesc, că Dumnezeu a făcut o astfel de carte.

<sup>2</sup> Intrebarea de sigur nu se învărtește în jurul capacitatii, ci în jurul voinei și scopului de a face o astfel de carte. Dumnezeu știe că noi avem lipsă de ea. Prin aceea că oamenii învață să citească mai mult în „cartea naturii”, s-au născut peintru ei noi probleme și spaime, și cu această ocazie au rămas deschise întrebări, la care carte naturii n'a răspuns niciodată și nici nu va răspunde vreodată. Acestea sunt întrebări despre Dumnezeu și scopurile Sale cu omul. Este rațional de a conchide, că Dumnezeu care ne-a creat cu darul mintii, va lăsa nesatisfacții pe aceia dintre noi, cari ar voi să-L cunoască personal pentru a-L putea adora și servi? Nu va da El răspunsurile hotărîte la întrebările noastre printre descoperire, o carte? Noi n'avem nevoie să discutăm această întrebare, pentru că Iehova Dumnezeu a pregătit o astfel de carte. El a deosebit Biblia de către celelalte ca carte. Sa prin faptul că a făcut scrierile și sfintele prin inspirație.

<sup>3</sup> Judecând după interesul mic pe care-l arată omul în general față de Biblie, sute de milioane preferă să moară fără cunoștință ca un căne sau un alt animal fără minte, care nu poate citi și nu poate înțelege Biblia. Pe lângă indiferența lor față de Dumnezeu și sfârșitul lor final ca creațuri, milioane de oameni sunt prea mândri ca să primească limbă și învățătură directă a Bibliei. Prin fapul că se laudă cu inteligență, pe care cred că o au, ei sunt hotărîți să subtilizeze, să cerceteze și să afle în închipuirea lor ei iniți lucrurile din carte naturii care amăgește ușor sau cu ajutorul a tot felul de teorii ale filozofiei, psihologiei și ale aşa zisei „religiilor”. El se îndoiesc de inspirația Bibliei ca a cărții lui Dumnezeu. Aceasta poate că se trage de acolo că ei au mare incredere în oamenii de știință lumești, cari explică „cartea naturii” în așa fel ca și cum nu ar fi în armonie cu Biblia; sau poate că de aceea, pentru că sutele de religii ale creștinătății și ale iudaismului au umplut pă-

mântul cu idei tulburi despre Biblie și au expus-o foarte mult cării și disprețului. În multe ținuturi ale pământului unde predomina ierarhia romano-catolică politic și economic, ea interzice populației catolice să citească Biblia, aşa că oamenilor le este frică să nu facă un păcat prin aceasta. Ea nu face străduțe să pună Biblia în mâna membrilor turmelor ei religioase, și nici nu-și bate capul cu aceea să o întărească în mintea lor. De fapt ea caută cu forță să impiedice pe alții să ajungă în posesiunea ei. Poporul este ținut în naștiință despre faptul că Dumnezeu prin Biblie vorbește oamenilor, pentru că El este inspiratorul ei.

<sup>4</sup> O parte a acestei cărți sfinte a făcut-o Dumnezeu direct, fără minte omenească sau mâna omenească. Sunt cele zece porunci. Intreg poporul Izrael a auzit, cum au fost rostită răspicat aceste porunci prin mijloc divin, de pe vârful măntelui Sinai, și după aceea Dumnezeu le-a dat în formă scrisă. Despre aceasta citim: „Când a isprăvit Domnul de vorbă cu Moise pe muntele Sinai, și a dat cele două table ale mărturiei, table de piatră, scrise cu degetul lui Dumnezeu”. Din mânie, din cauza închinării la idol a Izraelitilor, Moise a sfârmat tablele de piatră, și a fost de lipsă să se facă o a doua serie de table. Moise ne spune: „În vremea aceea, Domnul mi-a zis: Tale două table de piatră ca cele dintâi, și suie-te la Mine pe munte; fă și un chivot de lemn. Eu voi scrie pe aceste două table cuvintele cari erau scrise pe tablele dintâi, pe cari le-ai sfârmat, și să le pui în chivot. Am făcut un chivot de lemn de salcâm, am tăiat două table de piatră ca cele dintâi, și m-am suiat pe munte, cu cele două table în mâna. Domnul a scris pe table ce fusese scris pe cele dintâi, cele zece porunci cari fusese spusă pe munte, din mijlocul focului, în ziua adunării; și Domnul mi le-a dat. M-am întors înapoi și m-am pogorât de pe munte, am pus tablele în chivotul pe care-l făcusem, și ele au rămas acolo, cum îmi pronunțe Domnul” (Deut. 10:1–5; Ex. 34:1). Fără îndoială, Moise a făcut o copie de pe cele zece porunci, cari au fost săpate pe tablele, pe cari le-a pus în chivot. Copia lui Moise precum și alte copii au putut fi comparate pentru examinarea exactității și justetei cu tablele din chivot.

<sup>5</sup> Mulți romano-catolici au zis răspânditorilor Bibliei: „Doară Biblia încă numai de oameni a fost scrisă!” și au refuzat să primească un exemplar și să-l citească. Prin această atitudine, ei cer ca întreagă Biblia să fie scrisă direct de Dumnezeu, intocmai ca cele zece porunci, pe table de piatră. Presupunând că întreagă Biblia ar fi fost scrisă direct de Dumnezeu în limbile ei originale, în ebraică, caldeiană și grecească; ar fi acești religioniști mai inclini să primească Biblia? Ar putea ei dovedi, că ea atunci ar cuprinde o altă veste decât aceea pe care o cuprinde astăzi? Nu ar fi ceea ce ar primi numai o copie care ar fi fost scrisă, tipărită și tradusă de oameni imperfecți? Biblia originală a fost scrisă în limbi, cari astăzi sunt moarte. Afară de aceasta

<sup>1</sup> Pentru că este rațional de a credea că Dumnezeu a făcut o carte, adică cărțile cărților?

<sup>2</sup> Pentru că avem lăsă de o astfel de carte? și pentru că putem spune că Biblia este scrisă aceasta?

<sup>3</sup> Cum arată nu-i că e preferă să moară în neștiință, și pentru că?

<sup>4</sup> Care parte a Bibliei a fost făcută direct, fără minte omenească sau mâna omenească, și cum?

<sup>5</sup> Presupunând că întreagă Biblia ar fi fost făcută direct de Dumnezeu, pentru că trebuie totu să intervină elementul omenească? și cum arată Dumnezeu că el preia răspunderea pentru această carte?

oamenii nu mai cunosc textele originale; ele le-au dispărut din ochi, dacă cumva nu sunt chiar distruse. Prin urmare, în orice caz, omul a trebuit aci să conlucreze; și dacă religioniști cu idei preconcepute zic: „Uă, doară aceasta încă a fost scrisă numai de oameni!” atunci aceasta este numai o susținere fără dovedire. Biblia, care astăzi ca întregime sau în parte este tradusă în 1068 de Iimbî, a fost scrisă la început în numele lui Iehova, a lui Dumnezeu. El preia deci răspunderea pentru aceea, că a fost scrisă, deoarece El a inspirat-o, a supraveghiat-o și a condus scrierea ei și s'a îngrijit de conținutul ei. Ea are în mod învederat sprijinul, binecuvântarea și ocrotirea Sa; căci, cu toate încercările omenesti demonizate în timp de 1800 de ani de a nimici, a apăsa Biblia și a lucra în contra ei, ea este cea mai răspândită carte de pe pământ și a fost tradusă în cel mai mare număr de limbi. Aceasta însemnează că puterea lui Dumnezeu este în acest caz în joc.

<sup>6</sup> Dacă Iehova Dumnezeu a inspirat Biblia, ce are de a face că El a întrebuit oameni ca scriitori? Nu este puterea Lui mai mare decât acești scriitori? Înainte de timpul lui Christos poate că oamenii au refuzat să asculte de profetii, cari au vorbit în numele lui Iehova, pentru că profetii au fost numai oameni imperfecti, păcătoși, dar ei au fost fără scuză când n'au ascultat nici pe Isus Christos, pe Fiul inspirat al lui Dumnezeu, care a vorbit în numele Tatălui Său. Atunci n'a fost motiv să zică: „O, nu este decât un om de pe pământ, tot așa de păcătos și imperfect ca și noi!” Motivul pentru care au refuzat să-l asculte a constat în mod vădit din aceea, că ei au fost greșiti în mintea lor și pur și simplu n'au iubit adevărul și nici n'au dorit să-l audă și să se ocupe mai deaproape de el.

<sup>7</sup> Dacă cineva, înainte de a primi Biblia, vrea să aibă dovada, că ea vine dela Dumnezeu, atunci poate face ușor o cercetare și poate găsi un număr copleșitor de dovezi că ea nu este o falsificare, ci trebuie să se tragă din izvor divin și nu din izvor omenesc, că că ea, prin urmare, este singura carte a adevărului și conducătorul și învățătorul competent pentru viața noastră. Despre inspirațiunea Bibliei posedăm mărturii dela însăși scriitorii ei. Cam în anul 65 d. Chr. apostolu! Pavel, care se afla în Roma în prisoare, pentru că a propovăduit din Biblie, a scris către al său împreună serv Timotei, cuvintele următoare: „Din pruncii cunoști Sfintele Scripturi, cari pot să-ți dea înțelepciunea care duce la mântuire, prin credință în Christos Isus. Toată Scriptura este insuflată de divin și de folos ca să învețe, să mustre, să îndrepte, să dea înțelepciune în neprihăniire, pentru omul lui Dumnezeu să fie desăvârșit și cu totul destotinț pentru orice lucrare bună”. — 2 Tim. 3:15—17, Spencer (engl.).

<sup>8</sup> Preotul american romano-catolic, care a făcut traducerea de mai sus (1937) din greceasca originală, a redat cuvântul original întrebuit de Pavel *theopneustos* cu „insuflată divin”. Acest cuvânt compus însemnează literalmente: „suflat de Dumnezeu” sau „insuflat de Dumnezeu”. Nu că Dumnezeu respiră aerul pământului nostru și suflă cu el peste scriitori omenesti ai Bibliei, ci El și a trimis puterea nevăzută activă. Pe aceasta a făcut-o să lucreze asupra aproximativ treizeci de bărbăți, cari au scris cele sasezeci și șase de cărți ale Bibliei. Unul dintre acei scriitori, apostolul Ioan, ne raportează că Isus în ziua invierii Sale s'a arătat la o grupă a a-

postolilor săi credincioși și a zis că i-a trimis cu o misiune. „După aceste vorbe, a suflat peste ei, și le-a zis: Luate Duh Sfânt!” (Ioan 20:21, 22). Când Isus a suflat peste ei, această suflare a fost o putere nevăzută. Tot așa este și spiritul sfânt sau puterea activă a lui Dumnezeu, nevăzută pentru ochi nostri și scriitorii ebraici o arată cu cuvintele (*neshamah, ruahh*), cari însemnează *suflare*, și scriitori grecoști au întrebuit la aceasta cuvântul *pneuma*, ceea ce de asemenea însemnează vânt sau *suflare*. Prin urmare, se poate spune despre ceva, care se naște prin aceea, că puterea nevăzută activă lucrează asupra sa, că este „suflat de Dumnezeu” sau „inspirat divin”. De fapt cuvântul *inspirat*, care este de origină latină, însemnează *insuflat*, ceea ce arată la o putere nevăzută.

<sup>9</sup> Nevăzut s'a pogorit în ziua de Rusalii a anului 33 d. Chr. spiritul sfânt sau puterea activă a lui Dumnezeu asupra uceniciilor credincioși ai lui Christos, ceea ce însă a fost însotit de o bubuitură ce s'a putut auzi întocmai ca în văjăitul unui vânt puternic, mai departe, de un semn exterior, văzut întocmai ca limbile de foc, cari s'au împărțit asupra capului fiecărui ucenic umplut cu spirit. (Fapte 2:1—4). Văjăitul ca a unui vânt puternic (*pnoe*) a făcut cunoscut că Dumnezeu le-a însuflat spiritul. Său sau puterea Sa activă. „Si toți să-și umplut de Duh Sfânt, și au început să vorbească în alte limbi, după cum le da Duhul să vorbească”.

#### BĂRBATI INSPIRAȚI

<sup>10</sup> „Sfintele Scripturi” inspirate sau insuflate de Dumnezeu, despre cari Pavel a zis că Timotei le cunoste din copilăria sa, au fost vechile Scripturi Ebraice. Prima întâlnire raportată a lui Pavel cu Timotei în Listra, Asia Mică, a avut loc cam în anul 53 d. Chr. Timotei a fost în acel timp foare Tânăr. Mama sa și bunica sa l-au învățat pe Timotei, împreună, de când a fost copil. Aceasta a fost înainte ca să fi fost serise careva Scripturi creștine în grecoști; pentru că prima carte a acelora, Evanghelie după Matei, a fost scrisă cam în anul 41 d. Chr. Singurele Scripturi sfinte, din cari a putut fi învățat Timotei de Eunice și Lois din pruncie, au fost Scripturile Ebraice, dela Moise până la Maleah. Toate Scripturile acestea sunt, după cuvintele lui Pavel, inspirate divin și de aceea folosite pentru creștini, și ele servesc la aceea, să echipeze pe servii lui Dumnezeu la lucrările bune pe care îi a însărcinat Dumnezeu să le facă. Se înțelege, deci, că echiparea creștiniilor fără Scripturile Ebraice și înțelegerea justă a lor nu este completă. De fapt, Scripturile creștine grecoști se bazează pe Scripturile Ebraice, pentru că Scripturile grecoști, scrise de ucenicii lui Isus, explică Scripturile Ebraice și dovedesc înțelegerea multor profetii foarte importante din Scripturile Ebraice. Ele au fost inspirate într-adevăr de spiritul sfânt, dar cum?

<sup>11</sup> Scripturile, cari formează acum cele cinci cărți ale Bibliei, adică cartea întâia, a doua, a treia, a patra și a cincea a lui Moise, și mai departe cartea lui Iov, au fost scrise de profetul Moise. Când Iehova Dumnezeu a vorbit fratelu și sorei lui Moise, le-a zis despre Moise: „Ascultați bine ce vă spun! Când va fi printre voi un preproc, Eu, Domnul, Mă voi descoperi lui într-o vedere sau îi voi vorbi într'un vis. Nu tot așa este însă cu robul Meu Moise. El este credincios în toată casa

<sup>6</sup> Cum este arătat că mai curând eugetarea greșită decât cauza omenescă este motivul pentru care n'au acceptat oamenii de cărătură lui Dumnezeu?

<sup>7</sup> Cum poate dovedi orul că Biblia se trage de a Dumnezeu?

<sup>8</sup> Cum au făci scrierile să fie „șpile de Dumnezeu”?

<sup>9</sup> Cum a fost dat spiritul sfânt la Rusali?

<sup>10</sup> Unii stim noi, ce au fost Sfintele Scripturi, despre cari Paul a spus că sunt insuflate de Dumnezeu?

<sup>11</sup> Ce a vorbit Dumnezeu cu scriitorul primelor cinci cărți ale Bibliei?

Mea. Eu îi vorbesc gură către gură, Mă descopăr lui nu prin lucruri grele de înțeles, ci el vede chipul Domnului. Cum de nu văți temut deci să verbii împotriva rebeului Meu, împotriva lui Moise?" — Num. 12:6—3.

<sup>12</sup> Ca profet, și fără îndială pentru că i-a fost dată să facă o lucrație specială, Moise a ocupat o poziție a favoarei deosebită. În această lucrare, el a fost mai ales un tablou profetic a unui profet mai mare, a unui Moise mai mare. Aceasta a spus-o Izraeliștilor cu cuvintele: „Domnul, Dumnezeul tău, îți va ridica din mijlocul tău, dintre frații tăi, un procoroc ca mine; să-ascultați de el! Astfel el va răspunde la cărerea pe care ai făcut-o Domnului, Dumnezeului tău, la Horeb, în ziua adunării poporului, când ziceai: Să nu mai aud glasul Domnului, Dumnezeului meu, și să nu mai văd acest foc mare, ca să nu mor. Atunci Domnul mi-a zis: Ce au zis ei, este bine. Le voi ridica din mijlocul fraților lor un procoroc ca tine, voi pune cuvintele Mele în gura lui, și el le va spune tot ce-i voi porunci Eu. Și dacă cineva nu va asculta de cuvintele Mele, pe cari le va spune el în Numele Meu Eu îi voi cere scădeală“. Deut. 18:15—19.

<sup>13</sup> Unul dintre acei frați izraeliști, apostolul Petru, distinge pe acest mare profet, care a trebuit să fie asemenea lui Moise, și el arată că este Iisus Christos. (Fapte 3:19—26). În mod rational urmează deci un singur lucru: Dacă Moise a fost inspirat și Dumnezeu i-a descoperit vînța divină într'un mod deosebit, direct, atunci Iisus Christos pe pământ de asemenea a fost inspirat și a primit descoperiri ale vînței divine într'un mod direct, personal. Un mijloc al inspirației lui Iisus a fost spiritul sfânt sau puterea activă a lui Dumnezeu. Aceasta s-a posibilitate peste El asemenea unui porumbel ce s'a lăsat în jos, deci cu manifestare vizibilă, care a fost văzută de un martor ocular de incredere, de Ioan Botezătorul. „Căci Acela, pe care L-a trimis Dumnezeu, vorbește cuvintele lui Dumnezeu, pentru că Dumnezeu nu îl dă Duhul cu măsură. Tatăl iubește pe Fiul, și a dat teate lucrurile în mâna Lui“. (Mat. 3:13—17; Ioan 1:23—34; 3:34, 35). Prin acest spirit care i-a fost dat lui Iisus Christos fără măsură a putut Tatăl Său Iehova să lucreze asupra Fiului său iubit și să-l inspire, și El a făcut aceasta.

<sup>14</sup> Altor profeti afară de Moise, Iehova Dumnezeu li s'a arătat într'o vedenie și a vorbit cu ei într'un vis. Din aceasta reiese cu siguranță că anumite inspirații au fost date prin vedenii minunate și visuri și despre aceea posedăm rapoarte în Biblie. Înainte cu mii de ani a pășit pe plan a saptelea generație dela Adam, și un om din această generație a fost inspirat de Dumnezeu și a servit deci ca profetul Său. Acest bărbat a fost Enoch, fiul lui Jared. (Gen. 5:18—24). Miezul și conținutul profesiilor lui Enoch nu este comunicat de scriitorul creștin Iuda, care zice: „Să pentru ei a proorocit Enoch, al saptelea patriarch dela Adam, când a zis: Iată că a venit Domnul cu zecile de mii de sfinti ai Săi, ca să facă o judecată împotriva tuturor, și să încredințeze pe toți cei nelegiuți, de toate faptele neleguite, pe cari le-au făcut în chip nelegiuți, și de toate cuvintele de ocară, pe cari le-au rostit împotriva Lui acești păcătoși nelegiuți“. (Iuda 14, 15). Exact în ce chip i-au fost date lui Enoch atât de devreme în istoria omenirii aceste descoperiri, că prin vedenii sau visuri sau printre altă activitate a spiritului lui Dumnezeu, nu se raportează. Enoch s'a ținut strâns de Dumnezeu, prin aceea că a a-

rătat credință în Dumnezeu și s'a ținut curat de lumea nelegiuță din jurul său, așa că despre el se raportează: „Enoh a umblat cu Dumnezeu; apoi nu s'a mai văzut, pentru că l-a luat Dumnezeu“. După cum pare să arate Sfânta Scriptură, Dumnezeu a scutit astfel pe Enoch de atingerea cu luncă celor nelegiuți. El l-a luat din a ceastă vîcă, în timp ce a avut o vedenie, prin care a căzut în extaz, pentru că a fost vedenie despre lumea nouă, în care nu mai există moarte care se trage dela Adam. — Gen. 5:24; Evrei 11:5, 6.

<sup>15</sup> Dumnezeu a vorbit cu Noe, l-a întărit despre potecă și l-a îndrumat să construiască corabia. Cum s'a întâmplat exact aceasta că printre vedenie sau prin impresii lăuntrice, nevăzute asupra spiritului său, sau printre un inger, care a vorbit văzut sau nevăzut cu Noe, nu este descoperit în raportul prin Moise. În tot cazul său întâmplat prin puterea activă a lui Dumnezeu, care a fost exercitată fie direct sau indirect. Tot așa nu este descoperit prin Moise cum a vorbit Dumnezeu cu Avraam în țara Ur a Caldeilor și i-a vorbit despre aceea să călătorească într-o țară necunoscută, pentru că să primească o binecuvântare, care se intinde asupra a toată omenirea cealaltă. Îngeri ai lui Dumnezeu au apărut în corp omenesc, au vorbit mai târziu cu Avraam și i-au dat lămurire în chip profetic, despre nimicirea Sodomei și Gomorei și nașterea fiului său Isaac. Într-un vis, Dumnezeu a spus regelui filisteian Abimelec că Avraam este un profet. — Gen. 20:1—7.

<sup>16</sup> Iacob, nepotul lui Avraam, a avut un vis inspirat, și i-au apărut și îngeri cari au vorbit cu el. Visul lui Iacob despre scara, care a ajuns de pe pământ până în cer și pe care îngeri se urcau și se coborau și la al cărei capăt de sus a apărut Dumnezeu însuși, a fost desigur inspirat. În vis, Iehova Dumnezeu a dat lui Iacob o profecie în cuvintele: „Sămânța ta va fi ca pulberea pământului; te vei întinde la apus și la răsărit, la miază-noapte și la miază-ză; și toate familiile pământului vor fi binecuvântate în tine și în sămânța ta“. (Gen. 28:11—16). În timpul aceluia vis, Iacob a fost în etate de peste saptezeci de ani, dar el a atins o vîrstă de 147 de ani. Când pe patul morții a dat celor doi sprezece fii ai săi binecuvântarea de despărțire, trebuie că a fost inspirat de puterea activă a lui Dumnezeu, care a lucrat invizibil asupra spiritului său. Fără îndoială, inspirația lui a fost una literală, prin faptul că a rostit cuvintele, cum i le-a dat spiritul lui Dumnezeu să le roștească. (Gen. 49:1—33). Prin Psalmist, Dumnezeu vorbește despre Avraam, Isaac și Iacob că de „unșii Mei“ și „proorocii Mei“ din cauza lucrării deosebite, pentru care a hotărît pe acești bărbați sfinti; și uneori au fost mișcați sau inspirați de spiritul lui Dumnezeu. Ps. 105:9—15.

<sup>17</sup> Iosif, fiul deosebit de iubit al lui Iacob, a ocupat poziția de favoare a unui profet. Încă că bătaț de sapte-sprezece ani, a avut două visuri profetice, pe care le-a povestit celor zece frați vitregi ai săi prin ceea ce ei l-au învățat. În mod batjocoritor au numit pe acest Tânăr „visătorul“. Cam la douăzeci de ani mai târziu, amândouă visurile erau împlinite, și tatăl său Iacob și toti frații săi au avut parte la împlinire. Aceasta dovedește, că aceste visuri n'au fost halucinații spirituale, tulburări febile ale noptii, ci au fost inspirate în mintea lui Iosif, prin spiritul sfânt al lui Dumnezeu. De asemenea nu

<sup>12</sup> De ce a vorbit Dumnezeu prin Moise cu Izraeliști?

<sup>13</sup> Cum a fost arestat mai mare Moise? și cum l-a inspirat Dumnezeu?

<sup>14</sup> Că a descoperit Dumnezeu în Enoch, și cum?

<sup>15</sup> Cum a vorbit Dumnezeu cu Noe și Avraam?

<sup>16</sup> În ce chip a dat Dumnezeu lui Iacob deosebit?

<sup>17</sup> Cum a făcut Dumnezeu pe Iosif profetul Său?

## TURNUL DE VEGHERE

există îndoială că din pricina lui Iosif și a relațiilor sale de înrudire și din cauza valorii lor profetice pentru secolul nostru al douăzecilea, au fost inspirate și alte visuri în mintea paharnicului și pitătorului lui Faraon și lui Faraon din Egipt însuși. În urma tălmăcirii acestor visuri, Iosif cel intemnițat și tratat ca sclav, a putut fi liberat. Iosif a fost un Tânăr de treizeci de ani, când a interpretat visurile lui Faraon, cari au prezis venirea unei foamete grele de șapte ani peste Egipt și peste multe alte țări al pământului. Înainte ca Iosif să inceapă să interpreteze pe careva dintre aceste visuri, a zis: „Tălmăcările sunt ale lui Dumnezeu... Nu eu! Dumnezeu este Acela care va da un răspuns prielnic lui Faraon”. — Gen. 37:1—19; 40:8; 41:16, 25, 28.

<sup>18</sup> Împlinirea visurilor tălmăcrite prin Iosif, dovedește că el le-a interpretat prin inspirația spiritului lui Dumnezeu. Așa a fost făcut Iosif, cu ajutorul visurilor inspirate și a interpretărilor lor, profetul lui Iehova. Si după cum este explicat în Numeri 12:6, Dumnezeu a vorbit lui Iosif în visuri și prin interpretările lor. Prin aceasta se dovedește că inspirația se face în diferite chipuri și că în timpul vechi visurile au aparținut la mijloacele alese și aprobată de El pentru a inspira pe servii Săi. — 1 Reg. 3:5—15.

<sup>18</sup> Ce se dovedește cu privire la inspirația prin toate lucrările amintite mai sus?

## CUM A FOST INSPIRATA BIBLIA

**I**NTRAGĂ Sfânta Scriptură, delă întâia carte a lui Moise până la Apocalips, pune mărturie că Moise a fost inspirat. Printre un inger la rugul arzător și poate că tot prin același inger și ingerii însăși ai săi pe vârful muntelui Sinai, Iehova Dumnezeu a vorbit lui Moise „gură către gură. Mă desecpăr lui nu prin lucruri grele de înțeles”. Când Iehova prin ingerul său a dictat legea legământului cu națiunea lui Izrael, Moise a scris-o. Aci la profetul acesta a fost un caz de inspirație literală. (Ex. 34:27). Când Moise, în vîrstă de 120 de ani, la sfârșitul vieții sale, a cântat o cântare profetică, care în viitor „să-Mi fie martoră împotriva copiilor lui Israel”, și când el, după această cântare, a rostit o ultimă binecuvântare peste cele douăsprezece seminții ale lui Izrael, aici a fost vorba fără îndoială de asemenea de un caz de inspirație literală sau completă. Dumnezeu a vorbit prin ingerul său din stălpul de nor care a stat deasupra ușii cortului întâlnirii și a îndrumat pe Moise să facă cunoscută cântarea. — Deut. 31:15—19; 32:1—44; 33:1—29.

<sup>2</sup> Așa a fost vorba la aceste părți ale pentateucului, adică a celor cinci cărți ale lui Moise, despre o inspirație literală a profetului lui Dumnezeu. În ceea ce privește restul acestor cinci cărți dela „Geneza” până la Deuteronom, nu putem fi siguri de aceasta. Că lui Moise i-au stat la dispoziție ceva rapoarte scrise, pe care le-a putut consulta despre amănuntele creației și despre istoria omenirii dinainte de timpul când a devenit el profet, că el a primit toate acestea prin transmitere verbală dela strămoșii săi, sau că i s-a dat prin inspirație directă a spiritului lui Dumnezeu, nu este descoperit. Că însă totul s-a scris sub inspirație, pentru că totuși să fie just și să nu lipsească nimic de importanță și de valoare profetică, din ele, pentru aceasta există toate dovezile, și noi le găsim în capitolurile de mai târziu.

<sup>3</sup> Un fel interesant de inspirație a fost acela care s'a făcut acompaniat de muzică. Profetul Samuel a zis lui Saul, după ce l-a uns de rege peste Izrael: „Vei întâlni o ceată de prooroci pogorându-se de pe înălțimea pentru jertfă, cu lăute, timpane, fluere și cobze înainte și proorocind. Duhul Domnului va veni peste tine, vei proorocii cu ei, și vei fi prefăcut într'alt om. Când și se vor împlini semnele acestea, fă ce vei găsi de făcut, căci Dumnezeu este cu tine”. Intocmai ce a profetizat Sa-

muel lui Saul, aceea i s'a întâmplat. (1 Sam. 10:1—13). Profetiile lui Saul între profeti n'au trebuit să fie prezicești despre lucruri viitoare, ci poate că a fost vorba simplu de preamariri și rugăciuni către Dumnezeu; totuși ele s'au făcut sub influența spiritualului lui Dumnezeu. 1 Sam 19:20—24.

<sup>4</sup> Un caz deosebit de inspirație, pe când cântă din harfă, este acela al lui Elisei, când s'a întâlnit cu expediția militară a Regelui Ioram și Iosafat și a Regelui Edomului împotriva Regelui Moabului. Când expediția a fost amenințată de înfrângere, din cauza lipsei de apă în pustia uscată, Elisei a zis lui Ioram: „Acum aduceți-mi un cântăreț cu harfă”. Si pe când cântă cântărețul din harfă, mâna Domnului a fost peste Elisei. Si a zis: Așa vorbește Domnul: Faceți gropi în valea aceasta, groapă largă groapă! Căci așa vorbește Domnul: Nu veți vedea vânt și nu veți vedea ploaie, dar totuși valea aceasta se va umplea de apă, și veți bea, voi, turmele voastre și vitele voastre”. (2 Regi 3:15—17). Unii poate că vor spune că cântatul pe harfă sau pe instrumentul muzical este hotărît în scopul să domolească și să linștească mintea profetului pentru a să poată primi mai bine în sine impresiile spiritului lui Dumnezeu. Dar în mod evident s'a întâmplat din cauza tabloului profetic; pentru că harfa ca simbol este întrebunțată pentru reprezentarea mijloacelor, prin care vesteau lui Dumnezeu poate suna într'un mod mai armonic, mai impresionant și mai cu putere. Această cântare cu harfa ca acompaniament la profetia inspirată, este amintită în Psalmul 49:3, 4, unde citim: „Gura mea va vorbi cuvinte înțelepte, și inima mea are gânduri pline de judecată. Eu imi plec urechea la pildele cari îmi sunt insulate, imi incep cântarea în sunetul harfei”. Si în Psalmul 78:2 este scris: „Imi deschide gura și vorbesc în pilde, vestesc înțelepciunea vremurilor străvechi”.

<sup>5</sup> Versetul al doilea al Psalmului 78, care a fost cântat de către cântăreții templului, în Ierusalim, s'a dovedit că o profetie care s'a referit la Isus Christos. În legătură cu un raport despre metoda de învățătură deosebită a lui Isus, zice apostolul Matei: „Isus a spus noraadelor toate aceste lucruri în pilde; și nu le vorbea de loc fără pilde, ca să se împlinească ce fusese vestit prin proorocul, care zice: Voi vorbi în pilde, voi spune lucruri ascunse dela facerea lumii”. (Matei 13:34, 35; Ioan 16:25, 29). În legătură cu învățăturile Sale în parabolă și în cuvântări intunecoase sau „ghicitori”, Isus n'a întrebuințat nici-

<sup>1</sup> În care cazuri a fost Moise inspirat literalmente?

<sup>2</sup> Cum să lucrai cu inspirația celuilalt cuprins al celor cinci cărți ale lui

odată o harfă adevarată, dar El a citat și a împlinit multe profetii, cari au fost cântate cu acompanimentul muzcanilor în templu. Ceea ce a invățat El, aceea El a sprijinit-o și a întărît-o cu Scripturile Ebraice inspirate în mod just.

<sup>6</sup> După cum arată raportul după Samuel, au primit mulți alți profeti descoperiți inspirate prin „vedenie” sau vizuni. Cu privire la lămurirea, pe care a primit-o Regele David despre legămantul, pe care l-a încheiat Dumnezeu cu el în favoarea unei împărații vecinice, cităm: „Natan a spus lui David toate aceste cuvinte și toată vedenia accasta”. (2 Sam. 7:17; I Cron. 17:15). Despre Ieodo, vânzătorul, care a scris despre mai mulți urmași al Regelui David, este spus că a avut vedenii. După scrierea lor au fost numite vedeniile lui Ieodo”. (2 Cron. 9:29). Despre Isaia, Ezechiel, Obadie, Naum, Habacuc și David este spus în mod expres că au avut vedenii. Aceste firește au fost inspirate de spiritul lui Dumnezeu pentru a le descoperi prin ele voința și scopurile Sale\*. Este vorba de „vedenie” adevară sau vizuni, cari s-au împlinit deja sau se vor împlini și stau în contrazicere cu vedeniile inspirate de demoni ale profetilor falși, dinaintea căror profetii lui Iehova au avertizat pe popor. (Ier. 14:14; 23:16; Ezech. 13:16; Zah. 13:4). Nu este spus direct că acești profeti când au scris vedeniile au fost inspirați literal la aceasta, sau că simplu a fost lăsat în seama lor să descrie vedenia sub conducerea spiritului lui Dumnezeu, care nu dă greș în cuvintele lor proprii. Aceasta din urmă pare să fie adevarat cu privire la ei. Aceasta nu însemnează că ei au înțeles toate vedeniile pe cari le-au descris, deși le-a fost permis să le descrie cu cuvintele lor proprii. Totuși în măsura în care au putut să și aleagă ei înșiși cuvintele și expresiunile pentru descrierea lor, ei n-au fost numai niște automate sau răboți, ci au stat sub conducerea divină pentru a descrie conform adevărului cele arătate lor. Că ei însă n-au pricoput înțelesul a toate ce au văzut, au auzit și au scris, este sigur.

<sup>7</sup> După ultima vedenie pe care a avut-o, Daniel a zis: „Eu am auzit, dar n'am înțeles; și am zis: Domnul meu, care va fi sfârșitul acestor lucruri? El a răspuns: Du te Daniele! Căci cuvintele acestea vor fi ascunse și pecetluite până la vremea sfârșitului”. (Dan. 12:8, 9). Înceea ce privește faptul de a nu înțelege, în cuvintele apostolului Petru sunt cuprinși toti profetii, și Daniel, când vorbește de marea mântuire a creștinilor: „Proorocii, cari au proorocit despre harul care vă era păstrat-vouă, au făcut din mântuirea aceasta ținta cercetărilor și căutării lor stăruitoare. Ei cercetau să vadă ce vreme și ce împrejurări avea în vedere Duhul lui Christos, care era în ei, când vestea mai dinainte patimile lui Christos și slava de care aveau să fie urmate. Lor le-a fost descoperit că nu pentru ei înșiși, ci pentru voi (creștini) spuneau ei aceste lucruri, pe cari vi le-au vestit acum cei ce vă au propovăduit Evanghelia, prin Duhul sfânt trimis din cer și în care chiar îngerii doresc să privească”. (I Petru 1:10—12). Nică îngerii cari au fost întrebuițați să transmită vedenia sau anumite lămuriri camenilor pe pământ, nu le-au înțeles.

#### VISURI

<sup>8</sup> Afară de vedenii, pe cari Daniel le-a avut având deplină conștiință de sine, i s'a mai dat favoarea să aibă

visuri profetice, cari, intrucât au fost inspirate, au fost de însemnat neîngălătoare. Să ne aducem aminte de exemplu de visul Regelui Nebucadnețar, v. sul despre statuia groaznică, care a fost zdrobită de o piatră, care a fost deslipită printre minune dintr'un munte, Vedenia în timpul noptii<sup>9</sup>, prin care visul și interpretarea lui au fost descoperite lui Daniel, poate că a fost o repetare a visului pe care l-a avut Nebucadnetar, dar l-a uitat complet. (Dan. 2:19). În interpretarea sa Daniel se referă la visul lui Nebucadnețar ca la una dintre vedenii, când: „Iată visul tău și vedenile pe cari le-ai avut în patul tău”. (Dan. 2:28). În acel timp Daniel a fost un Tânăr, probabil că în al douăzecilea an al său. Mai târziu, același Nebucadnețar, a avut un alt vis despre un copac mare, peste care au trecut șapte săptămâni ale națiunilor. El vorbește despre un „vis de vedenii”, când zice: „Am visat un vis, care m'a însăpămat; gândurile de cari eram urmărit în patul meu și vedenile duhului meu, mă umpleau de groază”. (Dan. 4:5). Descriind Nebucadnețar visul lui Daniel pentruca să îl interpreteze cu ajutorul lui Dumnezeu, a zis: „Deci să lucrești-mi vedeniile, pe cari le-am avut în vis. Iată vedeniile cari mi au trecut prin cap, când eram în pat...”. Dan. 4:9, 10, 13.

<sup>9</sup> Când Daniel a fost un om bătrân, cam de vreo opt-zeci de ani, a avut el însuși un vis. În acestă văzut patru animale sălbaticice și ce li s'a întâmplat. În cuvintele următoare a spus, că el a primit prin acest vis vedenii: „In anul dintâi al lui Belșațar, împăratul Babilonului (în anul 553 î. de Chr.). Daniel a visat un vis și a avut vedenii în mintea lui, pe când era în pat. În urmă a scris visul și a istorisit lucrurile de căpenește. Daniel a început și a zis: In vedenia mea de noapte am văzut... patru fiare mari au ieșit din mare... M'am uitat în timpul vădeniilor mele de noapte, și iată că pe norii cerurilor, a venit unul cu un fiu al omului; a înalțat spre Cel îmbătrânit de zile și a fost adus înaintea Lui. I S'a dat stăpânire, slavă și împărație”. Vedenile acestui vis au turburat pe Daniel, pentru că nu le-a înțeles. Dan. 7:1—3, 7, 13—15.

<sup>10</sup> Pentru că aceste visuri sunt adevarate, ele au devenit o parte a cuvântului lui Dumnezeu inspirat, scris. Ele nu trebuie confundate cu visurile mincinoase, inspirate de demoni, ale potrivnicilor lui Dumnezeu, despre cari Dumnezeu spune în Ieremia 23:23: „Proorocul, care a avut un vis, să istorisească visul acesta, și cine a auzit Cuvântul Meu, să spună întocmai Cuvântul Meu!“ Dacă Martorii lui Iehova vorbesc astăzi cuvântul lui Dumnezeu, a lui Iehova, atunci pot cita și explica visurile de mai sus ale lui Iacob, Iosif și Daniel, pentru că ele formează o parte ale sfintelor Scripturi competente ale lui Dumnezeu.

<sup>11</sup> Dacă cercetăm astfel chestiună, vedem că Scripturile Ebraice-caldăene, din secolele dinainte de Christos, s'au făcut prin inspirație, fie prin vorbiri directe ale îngerilor lui Dumnezeu, sau în urma vădeniilor sau visurilor, sau prin aceea că s'a lucrat în alt chip, invizibil, asupra servilor aprobați ai lui Dumnezeu. De aceea aceste Scripturi sunt competente și formează o parte valabila a Sfintelor Scripturi, a cuvântului lui Dumnezeu. Ca atare, ele merită să fie studiate în mod serios în această „vreme a sfârșitului” și în lumina zilei noi a împărației lui Christos, care începe să seivească. Este

\* 2 Cron. 32:32; Is. 1:1; Ez. 1:1; Dan. 8:1, 2; 10:1, 7, 8; Obad. 1; Na. 1:1; Hab. 2:2, 3.

<sup>6</sup> Fost-să profetii inspirați literal este pentru a scrie vădenile lor? și înțelesul ei ce-a scris?

<sup>7</sup> Ce doare biblică arătă că ei nu au înțeles?

<sup>8, 9</sup> Cu ce a fost favorizat Daniel afară de vădenii? și ce este de acord cu loare ca și acesta?

<sup>10</sup> Pe cari în sună se teme că și explica pe drept, și pentru ce?

<sup>11</sup> Ce merită acesto scriori vechi, și peatrice aceasta acum?

## TURNUL DE VEGHÈRE

foarte potrivit de a cîta aici cuvintele lui Petru : „Să acum cuvântul profeților ne dă mai multă incredere decât oricând înainte. Pe motiv bun dați acestui cuvânt atâtă atențiu. Va lumina mai departe ca o lumină într-un loc întunecos, până se va crăpa de ziua și va răsări luceafărul de dinineață în inimile voastre. Dar amintiți-vă totdeauna de aceea, că nicio proorocie din Scriptură nu se interprează în mod particular. Căci proorocia nu nici să a dat niciodată prin impulsul omului; oamenii au exprimat-o, dar au fost oameni pe care i-a sfîntit Dumnezeu și care au fost mânați la ceea ce au vorbit de spiritul sfânt“. — 2 Petru 1:19—21, Knox, engl., romano-catolic.

<sup>12</sup> În timpul lui Moise, Izraeliți însărcinăți s-au rugat la muntele Sinai ca Iehova Dumnezeu să nu vorbească direct cu ei, ci prin profetul Său. În conformitate cu aceasta, Dumnezeu a vorbit de atunci încocace indirect către oameni, adică prin profetii Săi, prin oameni, însă prin aceia, care în cuvintele lor au fost mânați de puterea activă, nevăzută a lui Dumnezeu, de spiritul Său înfaibil sfânt, penitucă au fost umpluți de el. Regele David, Psalmistul, n'a dorit ca oamenii să-i atribuie lui profețiile, ci a zis : „Duhul Domnului vorbește prin mine, și cuvântul Lui este pe limba mea“! (2 Sam. 23:1, 2). Bărbați egoiști, fără credință și femei egoiste, fără credință, se însăjă prin urmare în chip smintit pe ei însăși, dacă privesc la camani pe care Dumnezeu îi a întrebuit ca transmițători de stiri, și apoi zic : „Ah, acea au fost numai oameni. Ah, Biblia încă a fost scrisă numai de oameni!“ Firește au fost oameni, dar oameni inspirați de spiritul supracomenesc al lui Dumnezeu, care au vorbit și scris în numele lui Dumnezeu, pentru că au fost reprezentanții Săi. Că profețiile lor se împlinesc încontinuu, este o dovedă pentru acest fapt.

## CU PRIVIRE LA SCRIPTURILE CREȘTINI?

<sup>13</sup> Isus Christos a fost cel mai mare dintre profeții lui Iehova pentrucă El a fost acela care a fost prezis și preumbrut de Moise. Toate Scripturile grecești creștinești, care au fost scrise în secolul prim al erei noastre, sprijinind acest adevăr foarte important și neapărat trebuie incios. Un om, căruia i s-a arătat Isus în starea Sa slăvită și a vorbit cu el, scrie : „După ce a vorbit în vecheime părinților noștri prin prooroci, în multe rânduri și în multe chipuri, Dumnezeu, la sfârșitul acestor zile, ne-a vorbit prin Fiul, pe care L-a pus moștenitor al tuturor lucrurilor, și prin care a făcut și veacurile (lumea, Perk). El, care este oglindirea slavei Lui și întărirea Ființei Lui“. (Evr. 1:1—3). Înainte ca Iehova Dumnezeu să trimită pe acest Fiu cu misiunea Sa pe pământ, a vorbit cu El în cer față în față dela gură la gură, și aceasta într-un chip, cum n'a făcut-o cu Moise. Dumnezeu a vorbit cu Fiul Său pe pământ, pe lângă aceasta, prin îngeri, și prin puterea nevăzută sau spiritul sfânt, pe care l-a turnat asupra Sa, îndată dupăce Isus a ieșit din apele botezătoare ale Iordanului.

<sup>14</sup> Pentru a ajuta Iudeilor să constate cine este El pe pământ, Isus le-a zis : „Cel ce M'a trimis, este adevărat; și Eu, ce am auzit dela El, acea spun lumii... Când veți înălța pe Fiul omului atunci veți cunoaște că Eu sunt, și că nu fac nimic dela Mine însuși, ci vorbesc după cum M'a învățat Tatăl Meu. Eu spun ce am văzut la Tatăl meu“. (Ioan 8:26, 28, 38). Isus a spus mai de-

parte : „Căci Eu n'âm vorbit dela Mine însuși, ci Tatăl, care M'a trimis, El însuși Mi-a poruncit ce trebuie să spun și cum trebuie să vorbesc. și știu că porunca Lui este viață vecinică. De aceea, lucrurile, pe care le spun, le spun așa cum Mi le-a spus Tatăl“. (Ioan 12:49, 50). Cuvintele lui Isus au fost însuflate de Dumnezeu. Isus a avut o memorie perfectă; și în urma unei inspirații complete sau literale, El a putut repeta oamenilor vorbă cu vorbă, ceea ce îi-a vorbit Dumnezeu. Dar deși Isus a vorbit pe pământ prin inspirație divină, totuși El n'a lucrat automat, fără nicio decizie personală. Isus și-a avut voînță liberă ca și oricare alt om de pe pământ; dar El și-a supus voînță sub aceea a Tatălui. N'a fost de lipsă să repete automat cuvânt cu cuvânt; dacă a exprimat credincios înțelesul și a trăit conform înțelesului lăuntru și al poruncilor și vestii divine, pe care le-a primit. Acest fapt reiese din rapoartele despre viața Sa, pe care le-au făcut ucenicii Săi inspirați. Personal, Isus n'a scris niciun cuvânt din Scripturile grecești creștine, dar prin cuvintele Sale inspirate și prin modul Său de procedare, prezis profetic, Isus a furnizat uceniciilor Săi materialul, pe care l-au putut întrebui, ca să-l scrie.

<sup>15</sup> În străduință să de a se slăvi pe sine, de a pună preotimdea sa religioasă peste Sfânta Scriptură, pentru că ea este inaccesibilă și prea veche. Ierarhia romano-catolică sustine, că ucenicii lui Christos le-a fost poruncit să propovăduiască și să învețe, dar nu să scrie. Totuși, Scripturile grecești creștine, dela Matei până la Apocalips, au fost scrise prin indemnul aceleiași puteri active, sau a spiritului lui Dumnezeu, care a mănat și pe profeții din vechime să scrie Scripturile Ebraice. Cum să se poată opri ucenicii lui Christos, care au fost puși ca să scrie, dacă au voit să asculte pe Dumnezeu, Izvorul spiritului? Că spiritul lui Dumnezeu s'a rodihnit a supra lor, este învederat, căci ei toți au scris după acea zi remarcabilă de Rusalii a anului 33 d. Chr. În ziua aceea, Iehova Dumnezeu a turnat prin Christos Isus, care a șezut în cer la dreapta Sa, spiritul Său sfânt peste tot trupul creștin consacrat. Acolo a început să se împlinească profeția lui Ioel, pe care a citat-o Petru mulțimii mirate, care a fost adunată de jur imprejur : „După aceea (după caință și convertirea unei rămășițe credincioase), voi turna Duhul Meu peste orice făptură (trup); fiți și fiicele voastre vor prooroci, bătrâni voștri vor visa visuri, și tinerii voștri vor avea vedenii. Chiar și peste robi și peste roabe, voi turna Duhul Meu, în zilele acelea... Atunci oricine va cheme numele Domnului va fi mantuit“. Ioel 2:28—32.

<sup>16</sup> Niciun creștin consacrat și credincios n'a fost tratat deosebit din cauza vârstei sale, a familiei la care aparține, sau din cauza poziției sale sociale. Bătrâni și tineri, părinți și copii, domni și sluiji, toți credincioșii consacrați, din carne și sânge, s'au împărtășit la turnarea spiritului, pentru că împreună să cheme numele lui Dumnezeu al Domnului, să laude numele Său, Iehova, și să fie mantuiti prin Regele Său uns și Domn, Isus Christos. De aceea au fost timpuri când toți acești au fost inspirați, ca de pildă când toți au început să vorbească în alte limbi, după cum le da spiritul să vorbească ca să spună despre „lucrurile minunate ale lui Dumnezeu“. (Fapte 2:4, 11). La câțiva timp după aceea, când Samarienii au fost convertiți și au crezut, iar apostolii și-au pus mâinile peste acest „trup“, acei

<sup>12</sup> Pentru a vorbit Dumnezeu prin oameni ca profeți, și cum?

<sup>13</sup> Cine a fost mare și profit al lui Dumnezeu, și cum a vorbit Dumnezeu cu el?

<sup>15</sup> Când au fost scrise Scripturile Grecești, pentru că și fi putut să împreună?

<sup>16</sup> În ce timp a fost inspirat tot trupul?

Samariteni credincioși au primit spiritul sfânt împreună cu darurile sale inspirate. (Fapte 8:14—17). Nu la mult timp după aceea, au fost convertiți primii pagâni în casa lui Corneliu, în Cezarea în creștinism. Când Corneliu și rudele sale precum și prietenii cei mai apropiati, au primit vestea lui Dumnezeu prin Petru, spiritul sfânt a căzut peste ei, și „au fost auziți vorbind în limbi și mărind pe Dumnezeu”. Aceasta a fost pentru ei un timp de inspirație. — Fapte 10:24—46.

<sup>17</sup> Intre acei creștini a lucrat puterea activă a lui Dumnezeu și au fost inițiați să fie „umpluți de spirit”. Aceasta însă nu înseamnă că ei ar fi fost inspirați în continuu. De asemenea nu însemnează că ei ar fi fost toți inspirați să scrie rapoartele evangheliei despre viața lui Isus sau epistolele generale și speciale către biserica Sa. Cu ajutorul spiritului, au profetit bătrâni și tineri, bărbați și femei, legați și liberi. Prin spiritul lui Dumnezeu turnat, le-a fost inspirate vedenii. Petru a avut o vedenie sau o viziune, înainte ca Dumnezeu să-l trimîtă în locuința căpitelanului italian Corneliu. Credinciosul Anania a avut o vedenie dela Domnul, înainte de a fi trimis la Saul din Tars care era gata de a se pocăi, Saul sau Pavel cel convertit, apostolul, a avut o vedenie (probabil un vis ca Daniel mai de mult), înainte de a se simți impins să treacă din Asia Mică în Europa, în Macedonia. Prinț'o altă vedenie, noaptea, Domnul s'a arătat apostolului Pavel în Corint, Grecia, când s'a aflat în imprejurări grele, și i-a zis: „Nu te teme; ci vorbește și nu tăcea, căci Eu sunt cu tine”. Fapte 10:17—19; 11:5; 9:10; 16:9, 10; 18:9, 10.

<sup>18</sup> Despre el insuși a zis Pavel, care a scris patru prezece dintre epistolele către biserică: „Să mă lăud mai departe? Nu este de folos — totuși să vin la vedenile și descoperirile Domnului” (2 Cor. 12:1, Stage). Cazul lui Pavel și celelalte cazuri pe care le-am amintit mai sus, sunt dovezi că unii prin spiritul turnat au fost favorizați de vedenii. Deoarece au fost insuflate de Dumnezeu, ele n'au fost vedenii mincinoase, de cari să se rușineze mai târziu. Zah. 13:4.

<sup>19</sup> Când apostolul Ioan, după cât se pare, trecuse de nouăzeci de ani și prin urmare a fost un om bătrân, a primit vedenia minunată a Apocalipsului. (Apoc. 9:17). Totuși este de remarcat că bătrânuțul Ioan în vedenia sa a Apocalipsului citează în parte citate din rapoartele lui Daniel despre cele două visuri ale lui Nebucadnețar. (Daniel 2 și 4) și din visul propriu al lui Daniel despre cele patru fiare (Daniel 7).<sup>\*)</sup> Ioan a cunoscut bine profeția lui Daniel. Visurile descrise în acea profeție i-au venit fără indoială în minte, în timp ce a urmărit anumite părți ale vedeniei Apocalipsului. În Apocalips 1:10, ne spune Ioan: „In ziua Domnului eram în Duhul”, înainte de a ne da amănuntele Apocalipsului (descoperirii). Prin urmare, vedenia pentru „Ioan în spirit” a avut o anumită legătură cu visurile (sau vedeniile de noapte) ale lui Daniel. Acest fapt ne aduce aminte de profeția, despre care a zis Petru la Rusalii că începe să se împlinească, adică: „Aceasta este ce a fost spus prin proorocul Iohel: 'In zilele de pe urmă, zice Dumnezeu, voi turna din Duhul Meu pentru orice făptură,

feciorii voștri și fetelor voastre vor prooroci, tinerii voștri vor avea vedenii, și bătrâni voștri vor visa visuri!”. Fapte 2:16, 17.

<sup>20</sup> Astfel de visuri, cari s'aú născut din activitatea spiritului lui Dumnezeu turnat, nu au fost visuri mincinoase, cari au condus la greșală sau au adormit pe cineva spiritual. Ioan, în epistolele sale, pe cari le-a scris la doi ani după Apocalips, se referă la antichristi și amăgori. Aceasta arată, că atunci, între aceia cari au mărturisit a fi creștini, au fost un număr cari au început să adoarmă spiritual și au avut visuri mincinoase și vedenii sau vizuni mincinoase. De astfel de visuri și vedenii a inițiat Ieremia, pentru că acestea nu vin din spiritul sfânt al lui Dumnezeu. (1 Ioan 2:18, 22; 4:3; 2 Ican 7; Ier. 23:32; 27:9; 29:8; 14:14). Satan Diavolul, care este un imitator, caută prin puterea demonilor să pună în față activități adevărate a spiritului lui Dumnezeu totdeauna o imitare proprie, amăgoare, religioasă. — 2 Tes. 2:8—10.

### SCRIERILE GRECĂȘTI INSUFLATE DIVIN

<sup>21</sup> Toate rapoartele evanghelilor, epistolele și alte cărți ale Scripturilor grecești creștine, cari în general sunt numite „Noul Testament”, au fost scrise după turnarea spiritului sfânt la Rusalii și înainte de moartea lui Ican, a ultimului dintre cei doisprezece apostoli. Aceasta este în favoarea faptului că acele scrieri grecești ale apostolilor lui Isus Christos și celor legați personal strâns cu ei au fost insuflate de Dumnezeu. Prin Christos, Dumnezeu a poruncit acelor oameni să meargă și să pună mărturie cu gura despre desfășurarea scopului Său prin Christos. Să rămână mărturia lor marginată numai la cuvântul rostit și să nu cuprindă și o mărturie scrisă? Este fără indoială și nu poate fi combătut, că Dumnezeu a lucrat asupra unora dintre ei și i-a inspirat la scris. Apostolul Petru a scris: „Căci nici o proorocire n'a fost adusă prin vola omului; ci oamenii au vorbit dela Dumnezeu, mănați de Duhul Sfânt”. Noi posedăm și în scris ce au vorbit acei profeți prin inspirație. Care preot romano-catolic, sau care alt religionist va căuta să cunoască acele scrieri de asemenea său făcut, pentru că scriitorii au fost mănați la aceasta de spiritul lui Dumnezeu? Petru a privit acele scrieri ca inspirate; Pavel spune clar că sunt inspirate; și Capul și Invățătorul lor, Isus, le-a primit ca inspirate, adică ca cuvântul lui Dumnezeu, despre care a zis: „Cuvântul Tău este adevărul”. Dacă religioniștii discreditează scrierile sfinte ale oamenilor săi ai lui Dumnezeu, ai lui Iehova, și trezesc prejudecăți împotriva lor, atunci aceasta este deosebit de necreștinesc și miroase a anticrist. — 2 Petru 1:19—21; Ioan 17:17.

<sup>22</sup> Luca, conlucrătorul credincios de încredere al apostolului Pavel, își începe raportul evangheliei cu cuvintele: „Flindcă mulți s'aú apucat să alcătuiască o istorie amănunțită despre lucrările cari s'aú petrecut printre noi, după cum ni le-au încredințat cei ce le-au văzut cu ochii lor dela început, și au ajuns slujitorii ai Cuvântului, am găsit și eu cu cale, prea alesule Teofile, după ce am făcut cercetări cu deamănuntul, asupra tuturor acestor lucruri dela obârșia lor, să îi le scriu în sir, unele după altele, ca să poți cunoaște astfel temeinicia invățăturilor, pe cari le-a primit prin viu grau”. Din

\* Vezi în Biblia-Luther textele paraiele la Daniel 2 și 7. Biblia engleză face la Daniel 3, 4 și 7. Vezi și în deosebit Greek New Testament (Noul Testament grecesc) de E. Nestle, cu lista sa de texte, cari sunt citate din Scriptură Ebraică, sau la care se fac anotări literale, pagina 669 sub „Daniel”. Vezi și în deosebit The New Testament in the Original Greek (Noul Testament în limba greacă originală) de Westcott and Hort cu lista sa de citate din Vechiul Testament, pe p. 612-618, sub „Apokalypse”.

17 În ce felurime de chipuri s'a văzut această inspirație?

18 Pentru n'au fost aceste vedenii mincinoase?

19 Cum să făstă învățătură de fapt Ioan ca om bătrân prin visuri?

20 Ce a provocat Satan pe lângă astfel de visuri și vedenii?

21 Cari fapte sunt în favoarea aceea, că Scrierile Grecești sunt insuflate de Dumnezeu?

22 Cum arată Luca în scrierile sale că astfel de lecții importante n'au putut fi lăsate în seama memoriei sau a tradiției?

## TURNUL DE VEGHERE

acelaș motiv, adică pentru ca Teofil să cunoască că temeliile credinței creștine sunt de incredere. Luca a scris așa numitele Fapte ale Apostolilor, a căror introducere sună după cum urmează: „Teofile, în cea dințai carte a mea, am vorbit despre tot ce a început Iisus să facă și să învețe pe oameni, dela început până în ziua în care s'a înălțat la cer, după ce, prin Duhul Sfânt, dăduse poruncile Sale Apostolilor, pe cari-i aleseșe”. (Luca 1:1-4; Fapte 1:1, 2). Lucrurile acestea importante, au trebuit să fie scrise și n'a fost permis să rămână în seama transmiterilor verbale ale oamenilor, dinaintea căror Isus a avertizat și pe ale căror greșeli le-a dat pe față.

<sup>23</sup> Înțelepciunea infallibilă (care nu greșește) a lui Iehova, reiese din aceea că a poruncit să se scrie faptele și învățările neschimbătoare, care pun temelia, și ceea ce a fost de lipsă, prin oameni competenți, de incredere, spre fclosul bisericii creștine pentru multele secole ale existenței sale. Spiritul Său sau putera Sa activă lucrează conform înțelepciunii divine; și pentru a da aceea, ce este neapărat trebuieios pentru „poporul pentru numele Său”, Iehova a inspirat pe scriitori aleși de El cu spiritul Său infallibil.

<sup>24</sup> Iisus a asigurat pe apostolii Săi și prin urmare și pe noi, că aceasta este așa. Când a fost inviat din morți și a fost înzestrat cu toată puterea slujbei Sale în cer și pe pământ și după aceea s'a înălțat în prezența lui Dumnezeu, a lui Iehova, atunci El a primit putere deosebită peste spiritul sau puterea activă a lui Dumnezeu. Pe aceasta a întrebuințat-o după voňa lui Dumnezeu ca ajutorul sau măngăietorul uceniciilor Săi de pe pământ. Iisus a zis: „Si Eu voi ruga pe Tatăl, și El vă va da un alt Măngăietor (ajutor, Albrecht), care să rămână cu voi în veac; și anume, Duhul adevărului, pe care lumea nu-L poate primi, pentru că nu-L vede și nu-L cunoaște; dar voi îl cunoașteți, căci rămâne cu voi, și va fi în voi”. În ce scop a trebuit să lucreze acest spirit ajutător al lui Dumnezeu? Iisus a adăugat: „V'am spus aceste lucruri că mai sunt cu voi. Dar Măngăietorul (ajutorul), adică Duhul Sfânt, pe care-L va trimite Tatăl, în Numele Meu, vă va învăța toate lucrurile, și vă va aduce aminte de tot ce v'am spus Eu”. (Ioan 14:16, 17, 25, 26). Deci când acești scriitori aleși de Dumnezeu au scris pe baza inspirației spiritului Său, atunci această putere activă ajutătoare a păzit mintea lor de greșelile, erorile, și concluziile greșite ale minții lor.

<sup>25</sup> Despre această putere inspirătoare a zis Iisus mai departe, în aceeași cuvântare, către apostolii Săi: „Când va veni Măngăietorul, pe care-L voi trimite dela Tatăl, adică Duhul adevărului, care purcede dela Tatăl, El va mărturisi despre Mine. Si voi deasemenea veți mărturisi, pentru că ați fost cu Mine dela început”. (Ioan 15:26, 27). Dintre apostolii, care au auzit pe Iisus spunând aceasta, au fost și Matei și Ioan inspirați prin spiritul să pună mărturie în manuscrise, care până în ziua aceasta au fost păstrate în mii de copii. Aceasta să a dovedit adevărul și cu privire la ceilalți ucenici, pe cari Dumnezeu prin spiritul Său i-a hotărît de aceea, să scrie o parte a Sfintei Scripturi. Ceea ce le-a mărturisit acest spirit, aceea au scris. Acesta a fost conducătorul lor pentru a fi siguri, că este adevărul statoric, de nerăsturnat. Ca garanție pentru aceasta Iisus a zis mai departe: „Când va veni Măngăietorul, Duhul adevărului

are să vă călăuzească în tot adevărul; căci El nu va vorbi dela El, ci va vorbi tot ce va fi auzit, și vă va descoperi lucrurile viitoare. El Mă va proslăvi, pentru că va lua din ce este al Meu, și vă va descoperi. Tot ce este Tatăl, este al Meu; de aceea am zis că va lua din ce este al Meu, și vă va descoperi”. (Ioan 16:13-15). Ca rezultat al acestui fapt, scrierile grecești inspirate ale uceniciilor Săi, au proslăvit pe Iisus Christos ca imputernicitul principal înălțat în întreaga organizaționă universală a lui Dumnezeu. Această spirit, această putere activă a lui Dumnezeu n'a lucrat așa, cum a plăcut Iudeilor necredincioși, prin aceea că a lăsat la o parte pe Iisus să lăsa înjosit, ci a cauzat să se pună mărturie despre Iehova Dumnezeu, prin ceea ce să a răstat relația adevărată dintre Iisus și Dumnezeu. Așa i-a inspirat ea la scrieri conforme cu adevărul.

<sup>26</sup> Că spiritul a indemnăt pe ucenici la scriere inspirată, după cât se vede n'a îndepărtat cu totul nota personală, pe care au dat-o celor scrise. Prin aceasta li s'a permis să se exprime în stilul lor propriu și corespondență darurilor lor spirituale. Mai departe li s'a permis să întrebuințeze capacitatea lor pentru studiu, pentru cercetare și examinare, cu cari i-a înzestrat Dumnezeu, iubirea adevărului. Spiritul lui Dumnezeu a dat exprimărilor lor mai multă importanță, prin aceea că a binecuvântat iubirea lor pentru a evări și a vegheat peste ei și i-a condus la scris, așa că s'au exprimat în conformitate cu adevărul. Inspirația scrierilor lor n'a făcut prin urmare din ei automate sau robot (om mecanic, mașină), cari au stat sub puterea inspirației complet literale sau cuvânt cu cuvânt. Totuși ei au fost condusi prin spirit să redea în mod credincios înțelesul sau cugetul celor auzite, văzute sau simțite. A rămas cu toate acestea adevărul; și cititorilor li s'a transmis cugetul adevărat și înțelegerea adevărată. Aceasta ne explică pentru ce povestirea anumitor evenimente și cuvinte din viața pământească a lui Iisus prin cei patru scriitori ai raportelor evangheliei nu sunt redate în exact aceiași limbă sau în aceleași cuvinte.

<sup>27</sup> Ca ilustrație: Matei povestind despre activitatea de propovăduire a lui Iisus, spune că Iisus a vestit: „Împărăția cerurilor este aproape”. Marcu însă zice, că Iisus a propovoduit: „Împărăția lui Dumnezeu este aproape”. O contradicție nu există aici, prin care aceștia doi ar sta ca martori minciinoși; pentru că înțelesul a ceea ce au spus amândoi este același, și cerul și Dumnezeu au aceeași însemnare unul cu altul. (Matei 4:17; Marcu 1:15). La descrierea parabolelor lui Iisus, Matei mai spune despre Iisus, că a zis: „Împărăția cerurilor se asemănă...”, în timp ce Marcu și Luca în aceeași parabole despre Iisus raportează, că El a zis: „Împărăția lui Dumnezeu se asemănă...” Înțelesul însă este același, și adevărul în realitate este largit prin aceasta. Faptul, că acești trei martori scriitori au întrebuințat diferite expresii spre a descrie unul și același lucru, arată, că nu a existat între ei o înțelegere secretă, o conspirație pentru o înșelare. Spiritul lui Dumnezeu al inspirației le-a lăsat această libertate în modul de exprimare. Cu toate acestea spiritul a supraveghiat scrierile lor și i-a condus pe cărările adevărului.

<sup>28</sup> Deosebirea în exprimări nu se datorează faptului că un copiator al Bibliei a făcut o greșală când a copiat

<sup>23</sup> Cum s'a arătat deci înțelepciunea lui Dumnezeu?

<sup>24</sup> Cum a arătat Iisus că spiritul va ajuta uceniciilor Săi, care au trebuit să scrie?

<sup>25</sup> Înălțat-a spiritul orice notă personală a scriitorului? și cum au exprimat ei deci adevărul?

<sup>26</sup> Cum este ilustrat această în raportele despre activitatea de propovăduire a lui Iisus?

<sup>27</sup> Păstrarea și deosebirea în modul de exprimare celor cu care scrieții și

scrierea ce i-a stat înainte. Ea s'a născut prin aceea că fiecărui dintre scriitorii biblici inspirați i s'a acordat libertatea în modul de exprimare, cu care ocazie însă el a trebuit să se țină exact de adevăr. Exemple despre aceasta găsim în scrierile vechi ebraice, dacă, asemănător unul cu altul două rapoarte diferite despre unul și același lucru, de exemplu profeția lui Natan către David în 2 Samuel 7 și 1 Cronici 17, profeție paralelă în Isaia 2:1—4 și Mica 4:1—3, mai departe cântarea de mulțumire a lui David în 2 Samuel 22 și Psalmul 18 și apoi și cele zece porunci, cum ni se dau în Exodul 20 și Deuteronomul 5. Dacă ar fi fost vorba în fiecare parte a Bibliei de inspirația literală, atunci aceasta ne-ar aduce astăzi în greutăți. Dintre miiile de copii ale Bibliei în limbile lor originale nu sunt două cuvânt cu cuvânt exact la fel, și aceasta din cauza erorilor, greșelilor și adăugirilor celor ce au copiat. Si cu toate deosebirile acestea textuale nu sunt atinse nici învățatura fundamentală și nici cugețul conducător al Bibliei.

<sup>29</sup> Ceva altceva: Cu ocazia studiului lor să a cercetării lor a Scripturilor Ebraice vechi ucenicii lui Isus au citat căteodată direct din Scripturile Ebraice și căteodată din traducerea grecească Septuaginta a celor Scripturi vechi. În unele cazuri traducerea Septuaginta sună, altfel, sau transmite o altă cugetare decât textul ebraic transmis, cum il posede astăzi. Căteodată ucenicii au citat o parte din Septuaginta și au tradus apoi partea cealată a citatului lor direct din textul ebraic. Altă dată, ucenicii n'au citat nici direct din ebraică și nici din Septuaginta grecească, ci par a se baza pe memoria lor, în ceea ce privește înțelesul textului, și după aceea fac aluziune la aceasta în alte cuvinte; ei împrumută numai ici și colo căteva cuvinte sau expresiuni din text spre a ne arăta că este vorba de un citat. Un studiu al tuturor citatelor sau mânărilor ne arată că numărul citatelor luate din Septuaginta grecească este cu mult mai mare decât numărul citatelor din textul ebraic.

<sup>30</sup> Căteodată textele citate au fost schimbate, prin aceea că în loc să se vorbească la persoana a treia se vorbește la persoana întâia, sau în loc de singular la plural sau invers, sau prin aceea că verbul apare într-o altă formă a timpului. Un cuvânt sau o expresie poate fi înlocuită și prin sinonimul (cuvânt cu același înțeles ca altul) său. Sau cuvinte și expresiuni pot să apară în altă parte, decât au avut parte de o schimbare sau „înversiune”, cum am zice noi. Mai departe pot fi intercalate cuvinte explicative sau expresiuni într-un citat, sau poate că s'au lăsat afară cuvinte și textul a fost preșcurtat. Mai departe poate să fie o circumscrere, care redă înțelesul unui text într-un fel mai larg, mai complet și cu toate acestea exact cu înțelesul. De asemenea pot să fie citate texte din diferite cărți și să fie întreăsute într'un întreg, pentru a urmări un mers de cugetare neintrerupt. Noi găsim pe lângă acestea amestecări a diferitelor metode de mai sus. Uneori anumite texte ebraice pot să fie atinse, înainte sau cuprinse pe scurt, dar nu citate direct și în toată forma.

<sup>31</sup> Faptele amintite mai sus poate că nu vor apărea atât de clar înaintea ochilor cititorului unei traduceri a Bibliei într'una dintre limbile moderne, dar ele se arată lămurit dacă se citește Biblia în limbile ei originale. Dar chiar și în traducerile într-o limbă modernă putem recunoaște unele dintre feluri, cum se citează din Scrip-

turile premergătoare celor creștine. De pildă este scris în Geneza 2:7: „Si omul s'a făcut astfel un suflet viu“. Pavel însă zice în 1 Corinteni 15:46: „De aceea este scris: 'Omul dintâi Adam a fost un suflet viu'. Că Pavel adaugă aici cuvântul, servește numai spre explicare și nu contrazice deloc adevărul citatului, ci îl face lămurit. Prin aceasta nu se provoacă nici o greșală și nici o înșelăciune. În Zaharia 13:7 cităm în Septuaginta grecească: „Lovește pe păstor, și cîte turme se vor risipi“. Matei însă raportează despre Isus că a zis: „Căci este scris: 'Voi bate Păstorul, și oile turme vor fi risipite'“ (Mat. 26:31). Isus a schimbat aci persoana, timpul și modul verbului, și anume dela a doua persoană la întâia persoană și dela modul imperativ la modul indicativ, viitor. Prin aceasta Isus a arătat, că aceasta se va întâmpla în curând și că Dumnezeu, care a provocat pe dușman să lovăscă, va lua răspunderea ca acela, care a cuprins-o în scopul său, că aceasta trebuie să se întâmple.

<sup>32</sup> În Români 9:33, Pavel zice: „După cum este scris: 'Iată că pun în Sion o Piatră de potincire, și o stâncă de cădere: și cine crede în El, nu va fi dat de rușine'“. Aici el întrețese două citate unul cu altul, adică Psalmul 118:22 și Isaia 8:14. În 1 Petru 2:7, 8, apostolul Petru contopește Isaia 23:16 cu Isaia 8:14. La Rusaliile Petru a citat conform Faptelor Apostolilor 2:17, 18 din Iohel 2:28, 29. El a citat din Septuaginta grecească, a schimbat însă două propoziții, așa că se depărtează dela ordinea în ebraică. El de asemenea a intercalat diferite cuvinte în text și a adăugat câteva, spre a limpezi textul și a arăta aplicarea sa.

<sup>33</sup> Aceasta și alte metode de citare și referirile menționate mai sus toate s'au făcut prin impulsiunea și sub conducerea spiritului lui Dumnezeu. Din cauza aceasta scrierile acestor ucenici ai lui Isus Christos sunt tot așa de însuflate de Dumnezeu ca și scrierile ebraice. Diferitele metode amintite mai înainte nu aduc Scripturile Ebraice și Scripturile Grecești creștine în contracicere una cu alta, ci contribuiesc ca să lămurească Scripturile vechi și să arate, ce aplicare au avut și cum au fost împlinite. Cu ajutorul inspirației spirituale scriitorii creștini au servit ca expicatori ai scrierilor cari au existat mai înainte de Scripturile creștine și au fost întrebunțați ca să ilustreze, să constate și să întărească faptul că sunt adevărate. Scrierile lor toate formează o parte a împlinirii amintită de Petru din Iohel 2:28, 29. Prin urmare Sfânta Scriptură, dela întâia carte a lui Moise (Genesa) până la Apocalips, este numai o singură carte și nu două „Testamente“.

#### ASTĂZI NU EXISTĂ O ASTFEL DE INSPIRAȚIUNE

<sup>34</sup> Cercetatori credincioși ai cuvântului divin au observat că anumite profeții din Cuvântul lui Dumnezeu au o împlinire dublă, o împlinire timpurie, înainte de creștinism, și o altă împlinire mare, definitivă sau completă. Un caz despre felul acesta este profeția, care a prezis eliberarea Izraeliților prizonieri de imperiul mondial Babilon. Aceasta s'a împlinit în vechime față de Izraeliții naturali, cari s'au întors înapoi din Babilonul literal, și ea are acum o împlinire mai mare și completă față de Izraeliții spirituali cari vin din Babilonul simbolic. Faptele arată că Iohel 2:28, 29 a început să se împlinească dela Rusaliile anului 33 d. Chr., dar că o

<sup>29</sup> Dacă se au citat acești scriitori mai mult, din textul ebraic sau din Septuaginta grecească? și cum?

<sup>30</sup> Ce fel de alte metode de citare an întrebuiță?

<sup>33</sup> De ce au fost conduși și la aplicarea unor astfel de metode, și care a fost scopul?

<sup>34</sup> Ce fel de împliniri au unele profetii? Dată un exemplu.

## TURNUL DE VEGHÈRE

implinire mai mare și definitivă, complecția a acelei profetii a avut loc dela sfârșitul primului război mondial în anul 1918. Aceasta ne arată motivul pentru activitatea intinsă în toată lumea, pe care a îndeplinește astăzi martorii unii ai lui Iehova, indiferent că este bâtrân sau Tânăr și indiferent de legăturile lor familiare sau de poziția lor socială. Prin faptul că propovăduiesc evanghelia despre împărăția lui Dumnezeu, și îndeplinește profetia din Psalmul 148:7—13: „Lăudați pe Domnul de Jos de pe pământ... tineri și tinere, bâtrâni și copii! Să laude Numele Domnului! Căci Numele Lui este înălțat; măreția Lui este mai pe sus de pământ și de ceruri”.

<sup>35</sup> Această turnare a spiritului lui Dumnezeu peste „trupul” tuturor martorilor Săi unii credincioși, nu însemneză că aceia, cari servesc acum ca martori ai lui Iehova sunt inspirați. Nu însemneză nici aceea, că articolele în această revistă, intitulată *Turnul de Veghere*, sunt inspirate și infailibile sau fără de greșeli. Nu însemneză că președintele lui Watch Tower Bible and Tract Society este inspirat și infailabil (care nu poate greși), deși dușmanii ne învinuiesc în chip fals de această părere. Noi lăsăm pe Papa din Cetatea Vaticanului să prezindă, conform decretului său din anul 1870 d. Chr., infailibilitatea și prin urmare inspirația divină în chestiunile credinței și invățăturii romano-catolice. Cu Scriptura recunoaștem noi însă, că ziua acestei inspirații s-a sfârșit cu mult timp înainte de 1870, după cum a arătat apostolul Pavel, că se va întâmpla aceasta. Înspirația inclusiv vorbirea și scrierea inspirată, a fost mai de mult un dar al spiritului; dar după amintirea acestor daruri precum și a calității iubirii, zice Pavel: „Dragostea nu va pieri niciodată. Proorociile se vor sfârși; limbile vor înceta; cunoștința va avea sfârșit. Căci cunoaștem în parte, și proorocim în parte; dar când va veni ce este desăvârșit, acest în parte se va sfârși... Acum dar rămân aceste trei: credința, nădejdea și dragostea; dar cea mai mare dintre ele este dragostea”. (1 Cor. 13:8—13). Cu ultimul dintre cei doisprezece apostoli, prin care darurile spiritului au fost date altora, vor-

<sup>35</sup> Însemneză aceasta că Martorii lui Iehova sunt inspirați acum? și cum stiu răspunsul?

birea și scrisul inspirat s-au terminat. Cu toate acestea Dumnezeu tot mai este capabil să ne învețe și să ne conduce.

<sup>36</sup> Chiar dacă spunem, că astăzi nu există inspirație pentru cineva de pe pământ, totuși noi avem privilegiul să ne rugăm la Dumnezeu, să ne dea o măsură mai mare a spiritului Său sfânt și prin darea acestui spirit prin Isus Christos să ne conduce și să ne călăuzească. Ne știm că scrierile inspirate infailibile ale profeteiei se vor împlini în mod just la noi, chiar dacă în acel timp nu le înțelegem sau dacă nu vom observa că noi avem parte la împlinirea lor. (Ioan 12:16). Chiar dacă noi nu avem, așteptăm sau sperăm vedenii sau visuri directe inspirate de la Domnul, totuși noi putem studia vedeniile și visurile credincioșilor Săi și timpului vechi. Noi putem fi cu atenție cum Dumnezeu le-a împlinit deja prin Christos Isus sau cum este tocmai pe cale să le împlinească; și noi putem apoi să ne ferim de visurile mincinoase și vedeniile deșarte ale religioniștilor creștinătății. Desigur nimenei dintre noi nu poate realiza vorbire și scriere inspirată, însă Dumnezeu ne-a încredințat Biblia Sa inspirată, și noi putem să ne lăsăm condași de poruncile, invățăturile și îndrumările ei inspirate. Noi putem cita și copia scrierile bătrânilor inspirate de Dumnezeu și să le aplicăm conform raptelelor. Noi putem observa, cum Dumnezeu cu ajutorul întâmpăriilor și evenimentelor, pe care le permite să aibă loc, le tălmăcește prin Christos Isus.

<sup>37</sup> Deoarece noi credem în inspirația cuvântului scris al lui Iehova, vom ține în continuare la acesta, în cunoștință că ascultarea față de acest cuvânt conduce la viață vesnică. Noi suntem hotărîti să propovădăm mai departe vestea Sa de mângâiere despre împărăția lui Dumnezeu între toate națiunile. Fie, ca toți „oamenii de bine” dintre aceste națiuni să laude cu noi împreună pe Iehova, pentru că adevărul cuvântului Său inspirat trine în veci! — Ps. 117:12 1, 2.

*Watchtower din 15 Mai 1947.*

<sup>36</sup> Cu toate că noi pentru timpul de astăzi nu avem pretenție de inspirație, totuși care potem face ceea ce să primim în continuarea de inspirație de mai demult?

<sup>37</sup> Pentru ce conține să propovădă în din Biblie?

## VESELIE NEINGREUNATA IN AUSTRALIA

Când puternicul hidroavion al liniei aeriene tasmanice s'a ridicat în aer peste portul din Waitemata, călătorii în lumea întreagă N. H. Knorr și M. G. Henschel au făcut semne de adio fraților lor din Noua Zelandă, cari veniseră la golf ca să-i ia rămas bun. Sborul lor peste marea tasmanică a fost cel mai liniștit de până atunci din întreaga călătorie. După puține ore, privirea a atins în grabă golful frumoase, nisipoase ale Australiei și după aceea portul mare din Sydney cu multele sale întăriri și golfuri și cu celebrul său pod al portului. Orașul părea că se întinde pe multe mile de loc și străzile sale erau mărginite de copaci, a căror culoare verde era scoasă și mai mult în relief de lumina strălucitoare a soarelui.

Pilotul hidroavionului nostru a știut exact ce trebuie făcut și a lăsat avionul său să alunecă atât de ușor pe apa albastră a lui Ross Bay încât călătorii aproape că n'au simțit nici cea mai mică sguduitură. Era în 11 Martie, ora două după masă, după timpul din Sydney.

căut semne bucurioase cu mâna, în timp ce o barcă ne ducea la săntier. Reporterii dela ziare așteptau și s'au informat de scopul vizitei președintelui lui Watch Tower Bible and Tract Society. Un reporter dela radio, care întrebă călătorii, a cerut o convorbire cu președintele Societății, D-l Knorr. Aceasta i s'a acordat când pasagerii au trecut peste formalitățile de vamă și intrare. Întrebătorul staționat de radio 2GB s'a informat de scopul și lucrarea Societății. Fratele Knorr a putut da un raport amănunțit despre lucrarea împărăției și să arate că ce deosebită este lucrarea Societății de cea a religiei. El a accentuat necesitatea educației biblice în familii și mai înainte de toate necesitatea împărăției lui Dumnezeu ca singura speranță pentru lume. Acest interviu s'a înregistrat pe plăci de gramofon și a fost transmis în aceeași Marți seara la ora zece, prin radio.

Indată după această înregistrare a interview-ului am mers prin Sydney, în comuna suburbană Strathfield, unde se găsește biroul sucursalei. Sydney ne-a amintit

și drumuri stăpânește circulația pe mâna stângă, cum este obiceiul în aproape toate țările britanice. Ce plăcut de a sosi în biroul sucursalei din Strathfield! Si ce experiență frumoasă de a întâlni pe toți frații în acea după masă când am mers prin diferite clădiri ale proprietății Societății! După cum am putut vedea noi, totul era în bună ordine, și s'a arătat loc mult pentru o extindere viitoare a lucrării! Timpul ce ne-a mai rămas a fost întrebuințat la răspunderea întrebărilor; și apoi la cină, familia a ascultat o scurtă dare de seamă despre călătorie, cu care ocazie fraților din Bethel-ul Strathfield li s-au transmis salutările iubitoare ale familiei Bethel din Brooklyn (USA).

Ziua următoare, 12 Martie, a fost destinată pentru a cerceta rapoartele serviciului de campanie ale grupelor australiene ale martorilor lui Iehova, precum și acele ale pionierilor și pentru a discuta teritoriul, care are lipsă să fie lucrat. S'au făcut multe străduințe pentru a aduce lucrarea serviciului în această țară în armonie cu organizațunea generală teocratică, întinsă în toată lumea. Multe lucrări în lucru zilnic al biroului au fost încărcate prea tare printre lucrare amănunțită, prea mare, și prin lucrări duplicate. Toate acestea au fost aduse într-o linie mai curentă, mai potrivită cu timpul de astăzi, pentru a lucru să poată fi făcut de oameni puțini și astfel unii să poată fi biserici pentru alte servicii. Ne-a fost posibil să facem ~~lucruri~~ în birou cu fiecare în parte și să vorbim cu aceia, cări au avut responsabilitatea pentru diferite secții, dându-lă se sfaturi pentru serviciu cu succes.

Membrii familiei au fost invitați să aibă în vedere serviciul în străinătate, și un număr destul de mare și-a exprimat dorința de a merge în alte țărini și să propovăduiască acolo evanghelia și să îndeplinească lucrarea de misiune. S'au completat formulare pentru Școala Biblică a Turnului de Veghere din Gilead, ca primul pas pentru pregătirea de serviciu de misiune în țările străine.

Prin această călătorie în Australia, frații Knorr și Henschel au căutat mai cu seamă să cerceteze și să afle cauza adăvărată pentru micșorarea numărului vestitorilor, care a împiedicat progresul lucrării în Australia, în timp ce lucrarea în atât de multă parte a pământului a progresat. Tuturor fraților din Australia și tuturor cititorilor Cărții anuale a Societății le-a fost clar că ceva nu era în ordine, și în mod vădit favoarea și îndrumarea Domnului nu s'a odihiat așa de neîmpiedecate asupra fraților din Australia ca și asupra acelora din alte țăriri. Nici n'a trecut mult timp și răspunsul i s'a părut președintelui Societății cu totul clar. După ce a vorbit cu mulți frați, au fost amintite lucruri cări au arătat că în anii trecuți vestitorii împărației au consacrat multă oboseală și putere mai curând pentru a face afaceri decât prin a propovădui evanghelia. Aici nu este vorba de lucru zilnic lumesc al fratilor, cari își câștigă pânea, ci este vorba de aceea că biroul sucursalei Societății s'a ocupat cu diferite ramuri ale industriei și a chemat vestitori din toate părțile țării, mai ales pe pioneri ca să lucreze în aceste industrii, în locul serviciului de propovăduire a evangheliei. S'a făcut o mare greșală; și s'a părut că în decursul unui sir de ani această activitate a crescut până la punctul când factorul comercial favorizat de biroul sucursalei a părut mai important decât datoria de a fi un vestitor al împărației lui Dumnezeu.

### AMAGIȚI

Dacă privim istoria stării de lucru, atunci cauza la

aceasta se dovedește cu totul inofensivă. Societatea a câștigat sau a construit diferite stațiuni de radio, a căror scop, la început, a fost să transmită vesteia împărației, pentru oamenii să cunoască calea adevărată spre viață. Înțeles, însă, aceste stațiuni au început să preia programe comerciale, și se pare că cei responsabili pentru aceste stațiuni au văzut ocazia să facă câștig, și au crezut că prin programe comerciale s-ar putea câștiga bani, cari ar fi de folos Societății pentru răspândirea evangheliei împărației în alte țări. Această idee fixă s'a impus, în cele din urmă, atât de mult, încât frații au lucrat zilnic șaseprezece ore la stațiunile de radio, în timp ce de abia o oră pe zi s'a vestit adevărul prin ele, deoarece restul timpului a fost consacrat pentru transmiterea de știri comerciale privitoare la evenimentele sportive, muzică de dans, drame și alte lucruri ale lumii acesteia. Frații, cari au fost chemați din serviciul de campanie ca să servească aceste stațiuni, au fost împinși în lumea dancing-urilor (localuri de dans), a banchetelor, a curselor de cai, — toate acestea în legătură cu unele programe comerciale, și ei au avut atât de mult de lucru cu lucrurile acestei lumi încât n'au găsit decât puțin timp, sau chiar n'au avut deloc timp pentru propovăduirea evangheliei. S'a aflat că cu puțin timp înainte ca aceste stațiuni să fie oprite de guvernul australian, unele dintre ele n'au mai transmis nimic despre adevăr, niciodată textul zilnic din carte anuală. Într-un timp a fost întrebuințat ca să facă bani, după cum s'a pretins pentru sprijinirea lucrării împărației. Dar unde a rămas credința în Iehova ca Dumnezeu, care se ingrijeste pentru trebuințele organizațiunii Sale?

Acuma se poate vedea ușor, că frații au fost întrebuințați în felul acesta, cări ar fi fost potriviti să propovăduiască evanghelia, da, aceia cari s'au consacrat pentru această lucrare. Ei ar fi trebuit să se ocupe cu lucrurile Domnului și să nu se ocupe cu întreprinderi comerciale, prin aceea că au făcut cunoscute lucrurile acestei lumi în loc să facă cunoscut împărația. Lucrarea noastră, cum este orânduită de Domnul, a fost și este vestirea Regelui și a împărației, și numai aceasta.

Cum s'a întâmplat în multe părți ale lumii, guvernul Uniunii de state britanice din Australia a interzis lucrarea Domnului la puțin timp după ce a izbucnit războiul; și deoarece el s'a temut că s-ar putea transmite ceva adevăr prin aceste stațiuni, a oprit activitatea lor. Dacă frații, în general aceia cari și-au pierdut lucrul lor la aceste stațiuni de radio, ar fi preluat serviciul de pionier sau pe lângă profesiunea vietii lor ar fi devenit cel puțin vestitorii bunii de grupă, atunci poate că s'ar fi făcut puțină pagubă. În loc de aceasta, sub conducerea acelora cari s'au aflat în biroul sucursalei, au fost deschise alte întreprinderi comerciale, și fraților li s'a spus să lucreze în ferestre și brutării, pe numeroase ferme și crescătorii de porci, în tipografii, ateliere de mașini și cantine ale armatei, etc., și prin toate acestea frații au ajuns direct în întreprinderi sau afaceri lumești, da, prin multe din aceste întreprinderi ei au sprijinit într-adevăr eforturile de război. Sute de frați au fost aduși din serviciul de campanie în aceste diferite întreprinderi, totul sub pretextul de a câștiga bani, pentru a evanghelia împărației să poată fi propovăduită. Cu toate acestea, aceia cari au fost capabili și potriviti pentru propovăduire au fost întrebuințați în alt chip, prin faptul că au fost rugați să lucreze în astfel de întreprinderi. Unii dintre frați au refuzat să se ocupe cu astfel de lucru, pentru că au văzut că ce greșit a fost și pentru că nu au putut uni aceasta cu con-

știință lor; și de aceea s-au dat leoparte. Alții, cari au fost chemați pentru lucru, au primit atâta de lucru cu tipărirea lucrurilor, cari, aparțin la această lume, cu lucrul în ateliere de mașini, unde s-au făcut unelte de război, sau cu servirea soldaților în cantine, încât în curând și-au pierdut aprecerea pentru adevăr și au pierit în „mare”, deoarece, în cele din urmă, ei au pluit înădărât direct în lume și n-au mai avut dorință după lucrurile bune ale Domnului în serviciul de timp complect al Său pentru evanghelie.

Cu toate acestea, frații din Australia au rămas în mare număr credincioși și statornici și au fost dispusi să aștepte până când Domnul va înălțatura această influență rea, egoistă, care a pătruns în organizația. De multe ori le-a fost greu să lucreze în serviciul vestirii mesajului; căci tot mereu au trebuit să se cugete la redreptatea, care a fost favorizată de organizația locală; totuși cu inimi tari au stat în încercarea neprihănirii lor și nu au incetat să învețe și să propovăduiască împărăția.

Situaționea fraților din Australia a fost cu totul deosebită de cea a altor frați, din alte țări. Martorii lui Iehova din alte țări nu și-au intins mâinile spre nebunie, cum s'a întâmplat aceasta aici, în Australia. Încercările lor au venit în alt chip, prin închiderea în închisori sau lagăre de concentrare. Desigur, poporul Domnului a suferit pedepse grele prin guvernatori, stăpânitori aspri, dar această prigoire a venit din cauza credincioșiei lor peste ei și nu pentrucă au făcut compromisuri, și în Australia au fost câțiva frați în închisori; dar multor frați li s'a dat de înțeles să facă compromisuri cu lumea; și pentrucă au făcut aceasta și-au pierdut poziția lor binecuvântată în țară. Aceasta a slăbit foarte mult organizația Martorilor lui Iehova în Australia, dar starea adevărată care a existat în aceea țară, n'a fost cunoscută biroului din Brooklyn în acel timp. În timpul anilor de război a existat cenzura asupra tuturor serilor, cari au in-

trat sau au ieșit din Australia, și biroul președintelui n'a primit rapoarte despre această activitate.

Când N. H. Knorr, în calitatea sa ca președinte, a aflat despre această activitate în anul 1942, s'a pus imediat în legătură cu frații din Australia și a cerut o dare de seamă despre fapte. Când a primit alte stiri a îndrumat pe servul de sucursală să inchidă toate întreprinderile acestea, să vândă toate întreprinderile industriale și să lase pe frați să se întoarcă în serviciul de timp întreg. Aceasta a făcut-o servul sucursalei; dar paguba a fost deja făcută în decursul anilor trecuți. Treceva Domnul cu vederea rău? În mod cu totul vădit, Domnului nu i-a plăcut ce s'a făcut, pentrucă numărul vestitorilor s'a micșorat dela 4328 în anul 1943 până la 2713 în Decembrie 1946. Această desaprobaare vădită a lucrării din Australia a făcut mare grija fratei Knorr, și în decursul acestor ani ai scoboririi, el s'a gândit foarte mult la aceea să vină în această țară. El a voit să meargă cu prima ocazie acolo, și a și mers apoi.

Deoarece el a ștut starea faptelor dinainte și după sosirea sa a primit mai multă lămurire despre starea adevărată, călătoria făcută a fost foarte educatoare de folos pentru toți frații. El și secretarul său au făcut o călătorie aeriană rapidă, dela capăt al țării la celălalt. Adunări de frați au fost organizate în orașele principale ale fiecărui stat în Australia și au fost explicate întâmplările adevărate de acasă precum și modul de procedare pe mai departe. Ca introducere la cuvântarea „Milă și iertare”, care a apărut în *Turnul de Veghere* (engl.) din 15 Aprilie, s'a dat o scurtă privire a supra activității în întreagă lumea a poporului Său, binecuvântată de Domnul. După cuvântare a urmat o examinare a stărilor, cum au existat într-adevăr în întreaga țară, cu care ocazie s'a tratat punctele amintite mai sus; și după aceea președintele Societății a prezentat diferitelor adunări ale poporului Domnului o rezoluție.

(Continuare în numărul 21)

## MOTIVE PENTRU SPERANȚA INVIERII

„Pentru invierea morților sunt dat eu în judecată astăzi înaintea văastră”. — Faptele 24:21.

(Urmare din Nr. 13)

a știut ce soartă groaznică este aceasta, și de aceea a proclamat o durere peste conducătorii fățurnici ai religiei: „Vai de voi, căturari și Farisei fățurnici! Pentru că voi înconjurați marea și pământul, ca să faceți un tovarăș de credință; și, după ce a ajuns tovarăș de credință, faceți din el un fiu al gheenei, de două ori mai rău decât sunteți voi însivă. Șerpi, pui de năpârci! Cam veți scăpa de pedeapsa gheenei?”. (Mat. 23:15, 13). A fi fiu ai gheenei a însemnat: a fi fiu ai inimicirii, adică a fi osândiți să sufere soarta finală a tatălui lor, a matelui șarpe, a lui Satan a Diavolului. Către percheea din timpul nou a acelor căturari și farisei fățurnici, Christos Iisus le va zice ca judecător: „Duceți-vă dela Mine, blestemăților, în focul cel vecinic, care a fost pregătit diavolului și îngerilor lui!“ (Mat. 25:41) Unor astfel de răi de cari nu te poți apropiia, incorijibili, moartea și inviera lui Iisus Christos nu le aduce nici un folos.

<sup>34</sup> Cu toate că noi am tratat mai sus câteva versete din a doua carte a Macabeilor, noi totuși nu căutăm

motivele noastre cele mai de incredere pentru speranța în inviera morților în aceste cărți neinspirate, apocrife. După cum am arătat în alineatele de mai sus, scrierile ebraice inspirate de Dumnezeu oferă un belșug de dovezi incontestabile că din timpul Edenului, când omul s'a dat lui Satan Diavolului și ca pedeapsă a căzut pradă morții, Dumnezeu a luat hotărîrea să învieze pe cei morți prin sămânța femeii, din gropile lor. Membrii rămășiței credincioase iudeie în zilele lui Iisus au sperat prin urmare într'o inviere, și Iudeii cari au vorbit greșește între ei, au întrebuințat cuvântul anastasis, care însemnează inviere.

<sup>35</sup> Citind traducerea greacă Septuaginta a scrierilor ebraice au dat de verbul, care arată o sculare din morți, și din acest verb se derivă substantivul anastasis. Verbul grecesc (anasténai) în sine însemnează: a se ridica sau a se scula din nou și așa este întrebuințat în Isaiu 52:2, unde Iehova Dumnezeu zice Ierusalimului puștiit: „Scutură-ți țărâna de pe tine, scoală te (anástethi), șezi (pe tronul tău), Ierusalime! Desleagă-ți legăturile dela gât, fiică, roabă a Sionului!“. (Trad. am.). În

Amos 9:11 Dumnezeu vorbeste despre restatornicirea casei regale a regelui mort David prin Christos Isus, și noi citim acolo: „In vremea aceea voi ridica (verb tranzitiv: *anastéso*) din căderea lui cortul lui David, și-i voi dreege spăturile, și voi ridica (anasteso) dărâmăturile, și-l voi zidi iarăș, ca în zilele de demult”.

<sup>36</sup> Când verbul grecesc este întrebuințat în legătură cu morții are însemnarea de (tranzitiv) „a ridica sau a invia la viață” sau (intranzitiv) „a se scula” la viață. De exemplu citim în Isaia 26:19: „Cei morți vor fi inviați (anastesontai) din nou, da, cei din gropi vor fi inviați, și cei din țara aceasta vor fi umpluți cu bucurie; căci roua Ta este vindecare pentru ei; dar țara celor nelegiuți va cădea”. (Septuaginta). și când profetul Daniel i s-a promis invierea, îngrijul i-a zis: „Tu însă vino și mergi la odihoă; căci vor fi încă zile și casuri până la împlinirea de sfârșit. Si tu te vei scula (Anastesei) la partea ta, la sfârșitul zilelor”. Dan. 12:13, Septuaginta.

<sup>37</sup> În traducerile latine ale Bibliei, cu care să început în secolul al doilea după Christos, *anastasis* a fost tradus cu *resurreccio*, ceea ce însemnează inviere. Există câteva cazuri puține în literatură, unde se spune despre cineva, care să sculat la viață, că el a inviat (resurgiert) (de la sine), și anume întrucât traducerea veche latină a întrebuințat cuvântul resurgere pentru a arăta ridicarea la viață, și din acest verb latin vine cuvântul străin *Resurektion*, în românește: inviere. În engleză însemnează astăzi de fapt cuvântul resurge (resurgieren): a se ridica din nou sau a fi ridicat. Pe de altă parte în traducerea latină, pentru expresia a trezi la viață sau a invia, stă cuvântul resuscitare. Când Isus a inviat din nou morții, a fost prin urmare inviat (resurgiert). (Mt. 17:9, 23; 20:19; Ioan. 20:9, Vulgata latină). Când Dumnezeu a ridicat pe Isus din morți l-a inviat (resusciterte). (Fapte 2:32; 13:33; Vulgata latină). Când Isus a vorbit de ridicarea morților din nou din urmă a zis că îi va invia (resusciterte). (Ioan 5:29, 40, 44, 54, Vulgata latină).

<sup>38</sup> Studiul de mai sus al anumitor cuvinte poate că unora li se va părea cunoscut, totuși este necesar pentru a putea înțelege cum a venit înțeleasă și exprimată tema invierii în diferite limbi. Mai departe pentru noi este încă ajutor de a înțelege bine subiectul în limba noastră proprie.

### „O inviere mai bună”

<sup>39</sup> Intrucât noi am dăruit destul de atenție invierii viitoare a bărbătilor credincioși și a femeilor credincioase din timpul vechiului, să examinăm acum ca exemplu Evrei 11:35. În versetele premergătoare ale acestui capitol al unsprezecelea, Pavel a descris pe scurt marile fapte ale credinței din partea servilor lui Iehova din timpul vechiului, începând dela Abel până la Daniel și cei trei tovarăși evrei ai săi, în Babilon. Apoi apostolul scrie: „Femeile și-au primit înapoi pe morții lor inviați (anástasis); unii, ca să dobândească o inviere (anástasis) mai bună, n'au vrut să primească izbăvirea, căre li se dădea, și au fost chinuți”. (Evr. 11:35). Aceasta arată că credincioșii din timpul vechiului au crezut

în inviere, în acel timp „femeilor le-au fost inviați morții iarăș la viață” (după traducerea King-James), nu numai în ce privește speranța lor de o inviere viitoare sub împărația lui Dumnezeu, ci prin profesii lui Dumnezeu, cărora le au crezut așa încât să căută ajutor la ei. Așa a primit văduva din Sarepta, care l-a găzduit pe Ilie când a stat în fața Sidonia în timpul foamei celei mari, pe fiul ei mort înapoi printre inviere care a fost îndeplinită de Ilie. Sunamite, care a primit în mod iubitor pe Elisei, pe urmașul lui Ilie, în casa ei și-a recăpătat copilul mort printre inviere făcută de Elisei. (I Regi 17:17-24; Luca 4:25, 26; 2 Regi 4:18-37). Da, și Avraam a primit așa zicând pe Isaac, pe fiul său, din moarte înapoi când l-a desegat, l-a luat jos de pe altarul de jertfe și în locul lui a jertfit un berbec; „căci se gădea că Dumnezeu este în stare să învieze pe oameni chiar și din morți. De aco'o l-a primit el deci înapoi prin aceea ce a fost o asemănare despre inviere”. — Evi. 11:19, Moffat.

<sup>40</sup> Invierile amintite au fost tablouri închipuitoare și au preumbrit invieri mai mari ale viitorului. Inviera, pe care au căutat-o credincioșii timpului vechiului, prin faptul că au refuzat să dobândească eliberare prin necredincioșie și în loc de aceasta mai bine său lăsat torturați până la moarte, va fi o „inviere mai bună” decât acele invieri ale tablourilor închipuitoare. Cum așa? Isaac, care vorbind figurativ a fost adus îndărât din morți, și copiii treziti de Ilie și Elisei la viață au fost chemați înapoi în viață în decursul lumii vechi, stăpânită de Satan Diavolul. El n'a fost răscumpărat încă de Isus Christos și au rămas prin urmare sub osândirea care duce la moarte, moștenită dela Adam; și așa a fost de neînlăturat că ei cu imperfecțiunile lor său să facă mai bătrâni și în cele din urmă său întors iarăși înapoi în starea morții.

<sup>41</sup> Inviera mai bună a servilor credincioși ai lui Dumnezeu din timpul vechiului va fi deci în următoarele privințe mai bună: Ea va fi adusă la îndeplinire prin Isus Christos, care a murit și a inviat din morți spre a pune temelia pentru inviera omenirii. (Ioan 5:25-29) Ea va avea loc într'un timp când Iehova Dumnezeu domnește prin Isus Christos ca Rege și această inviere va deschide acelora cală la viață vecinică pe pământ sub stăpânirea regală a lui Dumnezeu. (Apoc. 11:15-18) Prin ascultare față de împărație pot fi deslegați cu totul de osândirea păcatelor și pot fi îndrepărați la viață vecinică în lumea nouă. Afară de aceasta, din cauza credincioșiei și neprihânririilor față de Dumnezeu, pe care au dovedit-o din vechime până la moarte, sunt înaintea celorlalți oameni cari vor fi restatorniți la viață pe pământ. Mai departe, Regele Christos Isus, care face pe acești credincioși inviați ai timpului vechiului copii ai Săi, și va „pune prinți peste întreg pământul”, ca reprezentanți săruși ai împărașiei Sa'ie înaintea celorlalți oameni. (Ps. 45:16) În cazul tuturor acelora din „inviera mai bună” se vor aplica cuvintele lui Isus: „Eu sunt inviera și viață... Oricine trăeste, și crede în Mine, nu va mori niciodată”. Ioan 11:25, 26.

<sup>42</sup> O discutare pe mai departe a celorlalte trăsături ale invierii, rămâne rezervată unui articol de complecțare, în ediția următoare a „Turnului de Veghere”.

<sup>36</sup> Ce însemnează acel verb grecesc când este întrebuințat în legătură cu cei morți?

<sup>37</sup> Cîmăz reiajă traducerea latine expresiile pentru trezirea și invierea morților?

<sup>38</sup> Ce valoare are pînă într-o altă parte de mai sus al anumitor cuvinte?

<sup>39</sup> Cîmăz pînă într-o altă parte de mai sus al anumitor cuvinte?

<sup>40</sup> Ce au fost acele invieri și prin ce le-au fost puse margini?

<sup>41</sup> 42 În ce măsură va fi deci „inviera mai bună” mai aleasă?

## TURNUL DE VEGHERE

## TEXTE SI COMENTARII

## 16 Decembrie

*Nebunia (prostia) este lipită de înima copilului, dar nulaua certărit o va deslăpi de el. — Prov. 22:15.*

Aceasta arată foarte clar, că înima sau mintea copilului poate fi îndreptată pe calea prostiei sau a nechibzuinței, dacă copilul nu este învățat și condus de către îngrăjitorii săi în mod drept. Înima și mintea copiilor oamenilor consacrați lui Dumnezeu au nevoie mai mult decât oricând de cunoștința Sa ocroritoare și de o conducere conformă cu Scriptura la cugetare și procedare dreaptă. Dacă copilul nu este îndreptat, ci este lăsat slab pe o căie nechibzuită și rea, atunci înima sau mintea sa se va obișnuia în decursul anilor de dezvoltare cu o astfel de prostie sau nebunie. „Nulaua certării” reprezintă autoritatea și puterea părintească, aşa după cum un sceptru pentru un domitor reprezintă același lucru. A face uz de „nulaua certării” părintești ar însemna prin urmare de a aplica puterea și autoritatea părintilor într-un fel oarecare, care pare potrivită și înțeleaptă la îndreptarea cu efect a copilului. W. 15. 9.

## 17 Decembrie

*Strângești-vă la Mine — voi oamenii Mei ai bunătății iubitoare, cari ați făcut solemn legământ cu Mine prin jertfa! — Ps. 50:5. Roth. Pss.*

Aceia, pe care Iehova îl primește în legământul nou prin singura jertfa a lui Christos pentru ca să fie membri ai națiunii sale noi sau ai poporului pentru numele său, sunt părăsii milei și bunătății nespuse de mare a lui Dumnezeu. De aceea, ei sunt numiți de către El „sfanții Mei” sau exprimat mai bine: „Oamenii Mei ai bunătății inhiboare”. În Biblie mai ales în Psalmi, mila sau indurarea și bunătatea lui Dumnezeu față de oameni iese mai mult în evidență decât mila sau bunătatea, cum o arată oamenii temători de Dumnezeu față de semenii lor. Prin urmare, „sfintii Săi” sunt fără indoială aceia, cărora Dumnezeu le arată milă și bunătate iubitoare prin Christos Isus, prin faptul că sunt primiți în legământul nou încheiat prin jertfa lui Isus. Dintre toți care înărturisesc și în legământul nou (și toate sectele „creștinătății” fac acesta), numai o rămășiță să afișează în rădevăr în legământ și își îndeplinește obligațiunile legământului de a fi un popor pentru numele lui Iehova, Martorii Săi. — Isa. 1:2, 3, 9. W. 1. 7.

## 18 Decembrie

*Dumnezeul păcii să vă sfîrșească El însuși pe deplin. — 1 Tes. 5:23.*

Se odihnește o răspundere așupra noastră, dacă dorim ca sfintirea lui Dumnezeu să fie deplină în noi și ca să fim în continuu vasa folosită în serviciul Său și să fim deosebiți pentru lucrarea Sa cinstită în casa sau organizaționea Sa. În acest secol de sfârșit al lumii, în secolul atomilor, când marea masă a omenirii se sprijină cu toate planurile lamești de salvare, de pace și de bună stare fără împărtășii lui Dumnezeu, noi trebuie să ne depărtem de religia ei, de propaganda ei, de corupția ei politică, a venerării săi comerciale a mamonului sau a bunătăților lumești și de împotrivirea ei în contra lui Iehova și a supremătiei sale universale. „Deci, dacă cinica se curățește de aceasta, va fi un vas de cinstă, sfânt, folositor stăpânui (învățătorului) său, destoinic pentru orice lucrare bună”. (2 Tim. 2:21). Rezultatul plin de bucurie va fi viața vecinică în lumea nouă. W. 15. 3.

## 19 Decembrie

*Robul Meu David va fi împărat pentru el, și toți vor avea un singur păstor... Vor locui în ea, și copiii lor, și copiii copiilor lor, pe vecie, și Robul Meu David va fi voivodul lor în veci. — Ez. 37:24, 25.*

David cel amintit aici, nu este David cel credincios din timpul vechiu, care va fi înviat în curând din cei morți la viață pe pământ sub împărtășia lui Dumnezeu, ci este Christos Isus. Iehova Dumnezeu L-a îmbrăcat cu nemurire pentru ca El, în ceruri la dreapta Sa, să fie „voivod în veci”. Domnitorii au fost ca niște animale tari între cei care său dat ca turma lui Dumnezeu și în egoismul lor au împins pe alții la o parte, ca să ia prima dată ce-i mai bun pentru ei. Felul cum au persecutat națiunile pe Martorii lui Iehova în cele două războaie mondiale, confirmă aceasta pe deplin. În Ezechiel, capitolul 34, este prezis și astăzi se împlineste. După aceea este arătată și eliberarea, pe care o aduce Iehova. Cel Vecinic, oilor săle printre un David, care este mai mare decât acel rege din timpul vechiu. W. 1. 5.

## 20 Decembrie

*Nă fost voința lui ca ei să ajungă la perfecțiunea lor deplină independent de noi. — Eur. 11:40, 20 The Cent. N.T.*

Când Christos Isus ca Maie Preot îl chiamă afară din groapă, invierea lor din morți va însemna primul binecuvântare, care le vine de la Iehova Dumnezeu prin sământa Sa tăgăduită a lui Avraam, prin Christos Isus. Expresiunea „făcut perfect”, nu cere că ei imediat vor ieși afară din morminte perfecti trupește, ci arată că ei prin împărtășia lui Dumnezeu, care stă sub Christos Isus, vor cășiga perfecțiunea absolută. În Evrei 11:35 citim că ei au suferit suferințe și chinuri mari prin mâna dușmanului și au refuzat să fie necredincioși lui Dumnezeu, „ca să dobândească o viață mai bună”. Aceasta servește prin urmare la aceea, de a-i pună în clasa acelora, care ies din morminte la invierea vieții și nu la o judecată, la care ar fi indoelnic dacă hotărirea sa le săfărșit ar suna la viață sau la nimicirea veșnică. W. 1. 4.

## 21 Decembrie

*Lăudați pe Domnul, toate neamurile! Căci mare este bunătatea lui față de noi. — Ps. 117:1, 2.*

Mărturia împărtășiei către toate națiunile este o milă divină, față de toți oamenii cu judecată dreaptă dintre aceste națiuni și popoare, pentru această lucrare de mărturie este de fapt chemarea și invitarea către toți să se strângă laolaltă, ca să laude și să preamărească pe Iehova pentru El. Sa cea mare. Acum, mila Sa a devenit mai cuprinzătoare și cuprinde pe toți, cari chiamă numele lui Iehova, deși nu aparțin rămasină Izraeliștilor spirituali. (Ioel 2:32). Cine vedește, acela să urmeze inviterea și să ia din spație a răului adevărului împărtășiei. Privind la această milă, fără disoțire de naționalitate sau de popor, rămasină nu să strigă din toată puterea oamenilor cari voiesc, oriunde se află, să i se alăture în lăudarea lui Iehova. Celui plin de milă. Să împăcește cei cari sunt dispusi dintr-o toată națiunile și popoarele au gustat mila, ei se unesc cu rămasină și împăcește chemarea altora. W. 15.12.

## 22 Decembrie

*Aaron s-a apropiat de altar, și a janghiat vițelul pentru jertfa lui de îspășire. — Lev. 9:8.*

Jertfa de îspășire a fost jungănată într-o cortură înconjurată cu perdele albe de în. Așa a fost ucisul său și păstrat, dar în lanțul ingrijirii drepte a lui Dumnezeu. Ierarhul fost drept și un om fără greșală, intocmai ca animalul de jertfă să fie „tabloală” preumbritor, juncanul, a fost fără defect. Sângele său a suțat îspășirea păcatelor pentru toți credincioșii din animal omenesc. „Căci”, așa zice Dumnezeu, „vieța trupului este în sânge”. Vi-l-am dat ca să-l punetă pe altar, ca să slujească de îspășire pentru sufletele voastre, căci prin viață din el face săngele îspășire”. (Lev. 17:11). În armonie cu acest fapt, săngele animalului de jertfă a fost uns de marele preot Aaron pe coarnele altărului și a fost vărsat la piciorul său. Nu este aceasta un tablos potrivit despre aceea că lui Dumnezeu nu i se poate jertfi nimic, numai pe baza săngelui lui Isus, care spăla pe toate celor credincioși? Ba da! — W. 15.6.

## 23 Decembrie

*Fiul omului va trimite pe ingeri Săt, și ei vor smulge din împărtășia lui toate lucrurile, cari sunt proprietate de păcături și pe cei ce săvârșesc fără de legea. — Mat. 13:41.*

Neghina susține că aparține la „fiul împărtășiei”; dar ingerii o smulg din împărtășia fără să se lase amăgiți. Ei nu sunt smulși din împărtășia cerească nevăzută, căci ei n-au fost niciodată acolo, său în această împărtășie, ci ei sunt smulși de pe pământ din organizaționea răzuită a celorla, cari sunt cu Christos moștenitorii ai împărtășiei de sus. Pământul a seceris, neghina să aflat printre ei, nu a fost răcăută cunoscut clar că ceva ce a trebuit despărțit sau deosebit. Acuma, ingerii despărțit neghina ca ceva, ce aparține la un alt soi. Smulgerea neghinei din „împărtășia Lui”, se face, prin urmare, sau printre despărțire tropoasă de către organizaționea ciasei grăbului, cu care neghina a fost legată în mod personal, sau se face printre despărțire de către clasa grăbului, care are loc în cugetele oamenilor, prin faptul că se dovedește deoseberea dintre ambele. W. 15.8.